

Утвърдил на основание

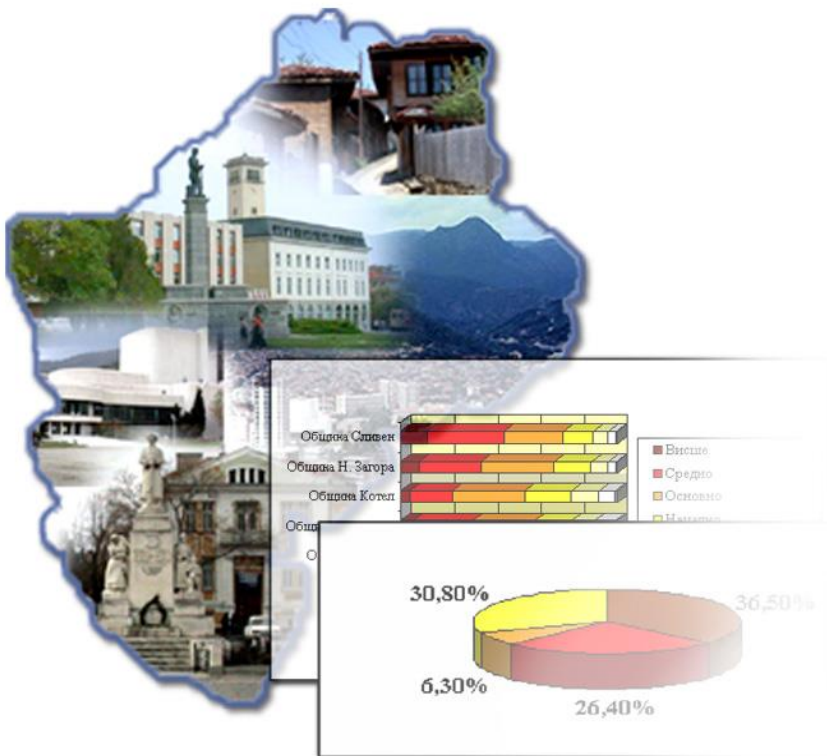
чл.14 от Закон за младежта: /П/

ЧАВДАР БОЖУРСКИ

Областен управител

на област Сливен

Областен план за младежта на област Сливен 2019 година

февруари 2019

СЪДЪРЖАНИЕ

- I Въведение**
- II Анализ на предизвикателствата пред младежта в област Сливен**
 - 1 Икономическа активност и кариерното развитие на младите хора
 - 2 Достъп до информация и качествени услуги
 - 3 Здравословен начин на живот на младите хора
 - 4 Превенция на социалното изключване на млади хора в неравностойно положение
 - 5 Развитие на младежко доброволчество
 - 6 Гражданска активност на младите хора
 - 7 Развитие на младите хора в малките населени места и селските райони
 - 8 Развитие на межкултурния и международния диалог
 - 9 Ролята на младите хора в превенцията на престъпността
- III Приоритети и цели за провеждане на регионалната политика за младежта и мерки за постигането им**
- IV Описание на дейностите, които допринасят за постигане на целите на общинските и областен планове и националната стратегия за младежта – Приложение 3**
- V Организация и координация на дейностите за постигане на целите**
- VI Действия по наблюдение, оценка и актуализация на Областния план за младежта**
- VII Ред и начин за осигуряване на информация и публичност на плана**

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Областният план за младежта на област Сливен е разработен въз основа на приоритетите и стратегическите цели, заложи в Националната стратегия за младежта 2012-2020 г., в изпълнение на Закона за младежта и анализите на потребностите на младежите, представени от четирите общини в областта. Той разписва изпълнението на националната политика за младите хора в област Сливен на възраст от 15 до 29 г., формирана според техните потребности и синхронизирана с приоритетите на европейската политика за младежта, а именно:

- насърчаване на икономическата активност и кариерното развитие на младите хора;
- създаване на благоприятни условия за училищно и университетско образование и неформално обучение;
- професионално и личностно реализиране;
- осигуряване на информираност във всички сфери и аспекти на общественоекономическия живот;
- повишаване на гражданската активност;
- приобщаване към управлението на местно, областно и национално ниво, развитие на младите хора в малките населени места и селски райони, повишаване ролята на младежите в превенцията на престъпността.

Широкият обхват на проблемите, които засягат младите хора, налага прилагането на многосекторен подход в изпълнението на плана. В тази връзка не може да се отбележи напредък без успешното сътрудничество с други сектори, като образованието, трудовата заетост, равнопоставеността на половете, здравеопазването, конкурентоспособността и др.

Съгласно чл. 14 от Закон за младежта (обн. ДВ бр. 31 от 20.04.2012 г.) настоящият Областен план за младежта на област Сливен за 2019 г. обобщава общинските планове за младежта на общините Сливен, Нова Загора, Котел и Твърдица, приети с решение на съответния общински съвет.

II. АНАЛИЗ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД МЛАДЕЖТА В ОБЛАСТ СЛИВЕН

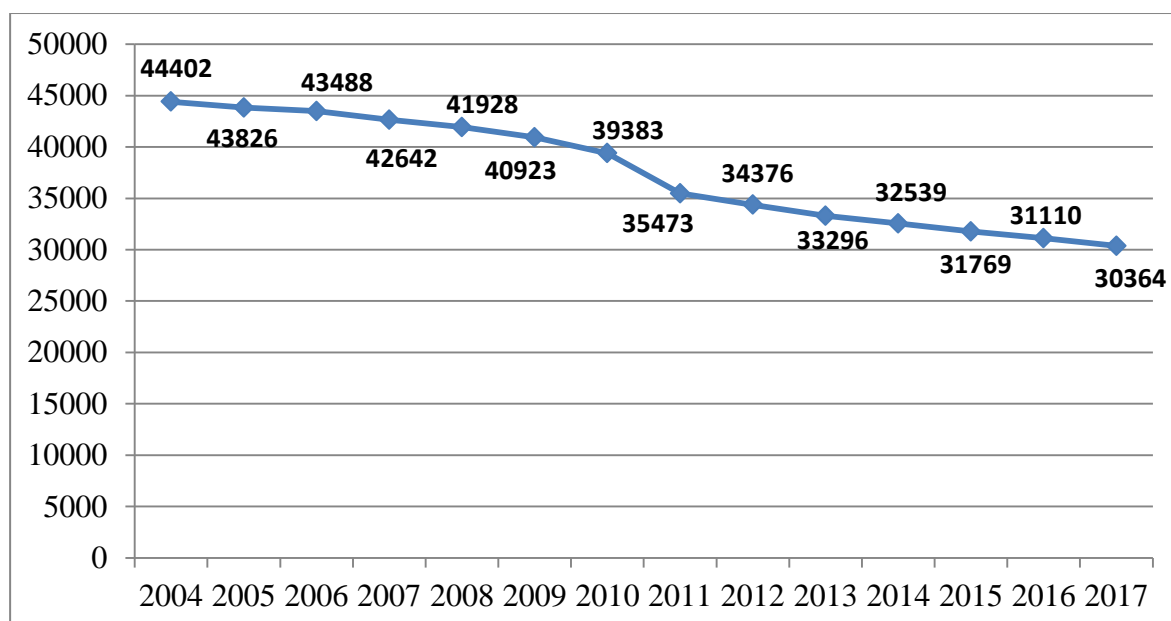
Демографска перспектива

Основната характеристика на младежката общност в област Сливен, както и предизвикателствата пред нея, не са по-различни от тези на младежите в национален мащаб. Прогнозата на НСИ показва, че броят на младите хора в България намалява. Същата е тенденцията и в област Сливен. Въпреки това трябва да се изтъкне и фактът, че в област Сливен живее най-голям процент младо население на възраст до 18 г. в сравнение с цялата страна /около 20%/.

По официални данни на Националния статистически институт /НСИ/ към 31.12.2017 г. населението на област Сливен е 188 433. Сравнено с Преброяване на населението и жилищния фонд в Република България 2011 г. (197 473 души), то намалява с 9 040 души, а сравнено с Преброяването през 2001 г. (218 474 души), намалява с 30 041 души. В периода 2015 – 2017 г., както на областно ниво, така и във всички общини от областта, населението бележи спад.

Младите хора на възраст между 15 и 29 г. са намалели от 44 402 през 2004 г. на 30 364 души през 2017 г. или с 14 038 души.

Население на възраст между 15 и 29 г. в област Сливен, 2004 г. - 2017 г.

Източник: НСИ

Население на възраст между 15 и 29 г. по пол и местоживеене, 31.12.2017 г.

Област Сливен	Общо			В градовете			В селата		
	Всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	Всичко	мъже	жени
15 - 19	10 601	5 441	5 160	6 815	3 469	3 346	3 786	1 972	1 814
20 - 24	9 007	4 686	4 321	5 638	2 935	2 703	3 369	1 751	1 618
25 - 29	10 756	5 614	5 142	7 031	3 661	3 370	3 725	1 953	1 772

Източник: НСИ

По отношение на етническата структура на населението в област Сливен делът на малцинствата значително превишава този за страната: 22,6% срещу 14,4%¹. От отговорилите на въпроса за самоопределяне общо 173 206 души, 132 697 души (76,6%) се самоопределят като българи, 20 478 (11,8%) - като роми, 16 784 (9,7%) – като турци, 1 954 (1,1%) – като други. Затова като цяло област Сливен може да се смята за типичен район на концентрация на етнически малцинства.

Население от 10 до 29 г. по етническа група, 01.02.2011² г.

Етническа група	Общо	Възраст (в навършени години) 10 - 19	Възраст (в навършени години) 20 - 29
Област Сливен	197 473	22 465	24 508

¹ Данните за етническата структура са за лицата, отговорили на доброволния въпрос за самоопределяне по етническа група.

² Данни за етническата структура се събират при официалните преброявания на населението.

Отговорили	173 206	18 744	20 877
Българска	132 697	11 742	14 220
Турска	16 784	2 549	2 784
Ромска	20 478	4 179	3 573
Друга	19 54	159	198
Не се самоопределят	1 293	115	102
Неотговорили	2 4267	3 721	3 631

Източник: НСИ

От горепосочената таблица е видно, че децата и младите хора от 10 до 29 г. в област Сливен са представени основно в три етнически групи: българска, ромска и турска.

1. Икономическа активност и кариерното развитие на младите хора

➤ Достъп до образование

Образователното равнище на населението твърде много зависи от стандарта на живот и от степента на развитие на производителните сили. Образователната структура влияе върху качеството на трудовите ресурси, а върху нея влияят социално-икономическото развитие и полово-възрастовата структура. Според данните от Преброяване 2011 образователна структура на лицата между 15 и 29 г. е следната:

Образователна структура, 01.02.2011 г.

Възрастова група	Общо	Степен на завършено образование					Никога не посещавали училище	Дете ³
		висше	средно	основно	начално	незавършено начално		
Обл. Сливен	181 108	23 565	65 533	47 818	22 216	14 973	6 387	616
15 – 19	11 611	-	1 109	7 099	1 976	827	600	-
20 – 29	24 508	2 977	10 796	4 437	2 881	1 684	1 733	-

Източник: НСИ

Като цяло следва да се каже, че се наблюдава тревожна тенденция за увеличаване на неграмотните в **област Сливен**. По данни от Преброяване 2011 г. област Сливен е с най-много неграмотни като 10 109 от лицата над 7-годишна възраст или 5,7% са се определили като неграмотни. Общините с концентрация на етническо население – Твърдица и Котел, се характеризират с най-висока степен на този показател. Част от децата в областта не постъпват в училище. Процентът на записаните деца и младежи във всяка следваща степен на обучение намалява.

Влиянието на етническия състав на населението и наличието на центрове, в които са съсредоточени разнообразни учебни заведения (специализирани средни училища, професионални и езикови гимназии, филиал на ВУЗ), са определящи за степента на грамотност на ниво община.

През учебната 2018/2019 г. системата на предучилищното и училищното образование в област Сливен включва 61 детски градини, 68 училища, 2 центъра за подкрепа за личностно развитие, 2 центъра за специална образователна подкрепа. В общините Нова Загора, Котел и Твърдица детските градини са с по една по-малко спрямо 2017-2018 учебна година, а в община Сливен е открита една нова детска

³ Деца на 7 навършени години, които още не са тръгнали на училище.

градина в кв. „Надежда“ на гр. Сливен. Данните от последните 5 учебни години показват тенденция на намаляване на броя на децата в детските градини и полудневните подготвителни групи към училищата в областта, като за 2018 – 2019 учебна година за община Сливен и община Твърдица се наблюдава ръст.

В същото време е регистрирано слабо увеличаване броя на учениците в училищата през учебната 2018/2019 спрямо учебната 2017/2018 (с изключение на учениците в община Нова Загора), като тенденция на намаляване броя на учениците през последните 5 учебни години се наблюдава в община Нова Загора и община Котел.

Броят на училищата в област Сливен намалява. За последните десетина години /до учебната 2016 – 2017 година/ са закрити 18 училища. Към началото на 2018-2019 уч. година училищата отново са по малко, три училища са закрити – по едно в общините Сливен, Нова Загора и Котел. В община Сливен това е Социално-педагогическият интернат в с. Драгоданово. Като цяло намалелият брой учебни заведения се отнася за средните училища. Броят на специализираните училища и професионални гимназии се запазва постоянен.

В началото на учебната 2018/2019 г. учебни занятия се водят в 68 средни и специални училища, като броят на учениците в тях е 22176. В сравнение с предходната 2017/2018 учебна година броят им се увеличава с 64, а спрямо 2016/2017 учебна година учениците намаляват с 486.

През 2017 г. основно образование в общообразователни училища, специални училища, професионални паралелки с прием след VI и VII клас, училища по изкуствата и спортни училища, професионални гимназии с прием след VII клас, са завършили 3 578 ученици. През същата година диплома за завършено средно образование в общообразователните училища, специални училища, училища по изкуствата и спортни, професионални гимназии (II и III степен професионална квалификация), са получили 1 102 души.

От средата на 2017 г. действа Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане на децата и учениците в образователната система. Механизмът се прилага по отношение на децата и учениците, които не са обхванати в образователната система, за които има риск от отпадане от образователната система или са я напуснали преждевременно. Дейностите по механизма включват създаването на екипи, които посещават децата на адрес, включващи представители на всички звена, пряко свързани с оказване на подкрепа за децата и младежите – общински администрации, дирекции за социално подпомагане, регионалните управления на образованието, министерство на вътрешните работи, НПО и др.

По данни на РУО – Сливен от дейността на екипите за обхват в област Сливен към октомври 2018 г., децата и ученици, които са отпаднали през предходни учебни години от училище са 2495 и всички са посетени на адрес. Информационната система за реализация на Механизма за обхват показва към този период, че 447 от посетените на адрес деца и ученици са се записали в училище/детска градина през учебната 2018/2019 година. От тях 125 са 5, 6 и 7-годишните. За 1041 от децата/учениците екипите за обхват са установили и отразили в системата, че се намират в чужбина.

Децата и учениците, които са завършили миналата учебна година, но не са се записали в образователни институции в страната през учебната 2018/2019 са 557 и те също са посетени на адрес от екипите за обхват.

Най-често дефинираните от директорите на училища причини за напускане на училище от ученици от област Сливен са както следва:

- Социално-икономически причини: ниски доходи на родителите, неприемливи битови условия; безработни родители; децата остават въкъщи да се грижат за по-малките деца в семейството; децата се ангажират със сезонна работа;

- Семейни или етнокултурни причини: слаба заинтересованост на родителите за образованието на децата им; промяна на местожителството на семействата; неграмотност и необразованост на родителите, децата подражават на този модел и нямат мотивация за учене;

- Миграцията на родителите - заминаване на ученици в чужбина заедно с родителите или учениците се отглеждат от роднини, които не са в състояние да упражняват ефективен контрол; преместване на ученици в други населени места;

- Педагогически причини – трудности при усвояването на учебното съдържание, обусловени от езиковата бариера, малък или никакъв контакт между родителите и училището, възрастови и личностни проблеми при израстването.

Към настоящия момент на територията на **община Сливен** функционират следните образователни и обслужващи звена:

- неспециализирани училища: две начални; двадесет и едно основни /осем средищни, две от които са и защитени/; пет средни; три профилирани и шест професионални гимназии;

- специализирани училища: спортно училище; училище по изкуствата /Национална художествена гимназия/;

- Обслужващи звена: Център за подкрепа за личностно развитие - Детски комплекс – Сливен (ЦПЛР-ДК-Сливен); Център за подкрепа за личностно развитие – център за кариерно ориентиране – Сливен (ЦПЛР-ЦКО-Сливен); Център за специална образователна подкрепа „Д-р Власаки Шуманов” - гр. Сливен (ЦСОП „Д-р Власаки Шуманов”); Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Област Сливен (РЦПППО-Сливен).

Продължава да е налице проблемът с учениците, които напускат преждевременно училище, както и с децата необхванати от образователната система. Възможностите за бъдеща житейска и професионална реализация при тези деца и ученици са много по-малки и те са в по-голям риск от социална изолация. Община Сливен активно ще продължи и през 2019 год. със свои експерти да участва в Механизма.

В началото на учебната 2015/ 2016 год. в училищата на територията на община Сливен са се обучавали общо 14 707 ученици, а през учебната 2016/ 2017 год. техният брой достига 15 078. През учебната 2017/ 2018 год. броят на учениците е 14 893, а по данни от информационната система на МОН към началото на учебната 2018/ 2019 год. в община Сливен се обучават общо 14 300 ученика.

Община Сливен активно ще продължи и през 2019 г. със свои експерти да участва в Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст приет с Решение на Министерски съвет.

На територията на **община Нова Загора** действат двадесет и една детски градини, от които 5 са на територията на гр. Нова Загора, а седемнадесет в селата от общината и една детска ясла също разположена на територията на общинския център. Действащи са петнадесет учебни заведения, от които три начални училища (две в Нова Загора, едно в с. Караново), седем основни училища (едно в Нова Загора, шест в селата от общината), две средни училища, две професионални гимназии и Център за специална образователна подкрепа (находящи в гр. Нова Загора).

Обучение на изследваната целева група е съсредоточено в общинския център. За да бъде улеснен достъпа до него от младежите, живеещи в селата от общината, са осигурени автобусни превози на учениците до учебните им заведения. Разкритите паралелки в професионалните гимназии, както и профилираните паралелки в средните училища, отговарят на тенденциите в развитието на икономиката на общината и региона. В Професионална гимназия по селско стопанство се подготвят специалисти по

производство на хляб и хлебни изделия, лозаро-винарство, автотранспорт, селски туризъм, механизация на селското стопанство. В Професионална гимназия по техника и технологии „Атанас Димитров” подготовката си извършват специалист по електрообзавеждане на производството, компютърна техника и технологии и топлотехника.

Община Нова Загора от няколко години следва добрата практика за модернизиране и реновиране на училищната материална база, която създава отлични условия за протичане на нормален учебен процес и по-добро обучение на подрастващите. Голяма част от учебните заведения, разположени на територията на града и част от тези на територията на общината, са с подобрени условия – санирани сгради, подобрено оборудване на класните стаи, новоизградени или подобрени физкултурни салони и др.

Брой ученици на възраст от 15 до 29 г.

Брой ученици на възраст от 15 до 29 г. в община Нова Загора					
2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
1 011	916	933	871	734	987

От горепосочените данни се забелязва фактът, че продължава да намалява броят на учащите в община Нова Загора. Причината за това е наблюдаваната демографска криза и миграционните проблеми, свързани с икономическото състояние на населението и търсенето на по-добра среда за професионална реализация и образование, както на младежите, така и на техните семейства. Наблюдава се равномерен, но траен спад в броя на учащите във всяко учебно заведение. Основната причина за отпадане на учащите от системата на формалното образование е етническата принадлежност, особеностите, свързани с нея, бита и културата.

Брой отпаднали младежи от системата на образование в община Нова Загора

Учебно заведение:	2012/2013		2013/2014		2014/2015		2015/2016		2016/2017		2017/2018	
	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%
СУ „Христо Ботев”	0	0	1	0,27	0	0	2	0,56	2	0,66	1	0,03
СУ „Иван Вазов”	5	2,38	21	14	15	11,72	45	9,41	3	5,88	4	5,12
ПГТТ „Атанас Димитров”	13	5,06	6	2,87	5	2,48	10	5	10	5,98	8	3,72
ПГСС	8	3,86	4	1,52	7	2,44	12	4,43	4	1,85	19	5,12

Източник: Община Нова Загора

Основните причини за отпадане на младежите от системата на образованието са социални, етнокултурни, икономически, миграция на родителите и др. Процентът на отпадналите е по-висок в училищата с по-висока концентрация на лица, самоопределили се и принадлежащи към етнически групи, различни от българската. Затова като основна причина за отпадане на учащите може да се изведе етнокултурната принадлежност на лицата. Наблюдават се и ранни женитби, които са пречка за нормалното завършване на процеса на образование при младежите.

Основните мерки, предприети за предотвратяване на намаляването на отпадащите от учебния процес, съгласно Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020 г.), са:

- преминаване от дневна форма на обучение в: задочна (двадесет и девет ученика) и самостоятелна (двадесет и шест ученика);

- придобиване на I степен на професионална квалификация на лица със СОП (осемнадесет ученика);
- валидиране на професионални знания, умения и компетентности;
- Прилагане на Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

Във всяко едно учебно заведение на територията на общината се изготвя План за реализиране на дейностите по стратегията.

В **община Котел** функционират 6 детски градини и 7 полудневни групи на 5 и 6 години към училищата с общо 445 деца в тях . Учениците се обучават в 10 училища от които 1 СУ и 9 основни училища и едно НУФИ”Ф.Кутев”. В община Котел през учебната 2018/2019 г. се обучават 1497 ученици на възраст 7-19г. В цифрата не са включени учениците от НУФИ”Ф.Кутев”- 274 ученика. Проблемът с отпадане от училище или непосещаването му въобще е главно с деца от ромски произход и от социално слаби семейства с недостиг на средства за прехрана и облекло. Самите родители са с много ниско образование, незаинтересовани са от учебно-възпитателния процес и в резултат е налице липсата на мотивация у децата за учене. По тези причини не са малко и ранните бракове на малолетни момичета.

В **община Твърдица** В общинските училища / 1 НУ, 2 ОУ и 2 СУ / през учебната 2018-2019 година са приети за обучение 1690 ученици - I-XII клас. В учебните заведения са създадени необходимите условия за получаване на съвременно образование. В СУ „Н. Рилски“ са разкрити: една професионална паралелка с прием след 7 клас -Производствени технологии - текстил, облекло, обувки и кожи, проф.Оператор в производството на облекло и три профилирани паралелки с прием след 7 клас хуманитарни науки. В СУ „Г. Каравелов“ гр. Шивачево има разкрити седем профилирани паралелки, които отговарят на желанията на деца и родители-профил технологичен информационни технологии и профил хуманитарни науки. Други възможности за обучение на младите хора от общината са школи по изкуства, спортни клубове, както и програми за младежки обучения към Бюро по труда – Нова Загора. Училищата работят по проекти: „Твоят Час” НП „Без свободен час“, Проект „Нов шанс за успех“, НП ИКТ, НП „С грижа за всеки ученик“.

По инициатива и със съдействието на ръководството на Областна администрация Сливен през 2018 г. са организирани и проведени съвместно с Регионално управление на образованието 5 работни срещи за обсъждане на възможността за създаване на Училище за родители.

Със Заповед на областния управител на област Сливен от 10.09.2018 г. е Сформиран Областен координационен център за изпълнение на Постановление № 100 от 08.06.2018 г. за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. В състава на координационния център, под председателството на областния управител, са включени представители на Регионално управление на образованието, Областна дирекция на МВР – Сливен, Регионална дирекция за социално подпомагане, общините от областта, Регионална здравна инспекция. През 2018 г. е проведена 1 работна среща и 2 заседания на Областния координационен център с цел обсъждане на дейностите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици, резултатите от проведените от екипите за обхват посещения на ученици на адрес, координацията между заинтересованите институции, работата с информационната система, прилагане на Механизма за обхват.

➤ **Професионално ориентиране и реализация**

Държавен план-прием в област Сливен осъществяват 8 професионални гимназии, 3 профилирани гимназии, 9 средни училища, 1 спортно и 2 училища по изкуствата.

Ежегодно се провежда Панорама на образованието, организирана от РУО – Сливен, Център за подкрепа за личностното развитие – център за кариерно ориентиране в гр. Сливен и много училища. Представят се специфичните особености и привлекателните страни на професиите и профилите, които предлагат за обучение на младите хора от област Сливен.

➤ **Заетост и безработица сред младите хора; Възможности за заетост**

През 2018 г. средногодишният брой на безработните младежи до 29 г. от **област Сливен** е 1169, а делът им от общия брой безработни в областта е 14.56%. Спрямо предходната година броят и делът им бележат спад - с 394 безработни младежи и с 1.67 пункта средногодишно.

През годината най-голям е делът на безработните младежи в община Твърдица – 17.63% от безработните в общината или 206 души. В община Нова Загора делът на тази група безработни е 16.59% и наброяват 131 младежи средногодишно. В община Сливен средно през годината младите безработни до 29 г. възраст са 651 или 15.26% от безработните. В Котел броят им е 181 и като дял представлява 10.02% от всички безработни. В общините Сливен и Твърдица броят и делът на безработните младежи регистрира спад спрямо 2017 г., в община Котел се наблюдава ръст и на двата показателя, а в община Нова Загора – ръст на дела им и лек спад на броя безработни младежи.

В **община Сливен** През 2018 год. се наблюдава спад на броя на безработните младежи до 29 годишна възраст, регистрирани в Дирекция „Бюро по труда” Сливен. Към 31.12.2018 год. наброяват 681, при 765 в края на 2017 год. Относителният им дял спрямо общата съвкупност на регистрираните е 16.7 на сто (16.0 на сто в края на 2017 год.).

Доминиращата част от безработните младежи са в неравностойно положение на пазара на труда поради ниско образование и липса на професионална квалификация. С начално и по-ниско образование са 384 младежи (56.4 на сто). Следват младежите със средно образование – 124 (18.2 на сто) и с основно образование – 116 лица (17.0 на сто). Сравнително малък е броят на младежите с висше образование, които активно търсят възможности за трудова реализация - 57 лица (8.4 на сто). Без професионална квалификация са 531 от регистрираните младежи (78.0 на сто) – 33 със средно образование и 498 с основно и по-ниско образование.

Общо 681 безработни младежи до 29 години, регистрирани в Дирекция „Бюро по труда” Сливен, са постъпили на работа през 2018 год., от които 466 на първичния пазар на труда (несубсидирани работни места). Чрез изпълнението на различни програми и мерки за заетост за насърчаване на работодателите да разкриват работни места се увеличават възможностите за активиране на младите хора и устройването им на работа. Устроените на субсидирани работни места младежи са 215, от които по програми и мерки за заетост по Закона за насърчаване на заетостта – 47 лица. По схеми на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (ОПРЧР) работа са започнали общо 168 младежи.

През 2018г. Дирекция „Бюро по труда” **Нова Загора** продължава да реализира дейности по изпълнение на Национален план за действие на европейската гаранция за младежта, който предвижда, че всеки млад човек на възраст под 25 години ще получи добро предложение за работа, продължаване на образованието,

чиракуването или стажуването в рамките на 4 месеца след като остане без работа или напусне системата на формалното образование.

През 2018 г. в **община Нова Загора** се подпомагат финансово работодатели, които наемат на работа безработни лица до 29 г. по мерки от Закона за насърчване на заетостта /ЗНЗ/, национални програми и схеми по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси:

- Осигуряване на чиракуване и стажуване по чл. 41, чл. 41 а от ЗНЗ- 1 младеж до 29 години включително;
- Регионална програма, Програма за обучение и заетост на продължително безработни лица, НП ЗОХТУ, чл. 36, ал.1, чл. 36, ал.2, чл. 36а, чл 55д от ЗНЗ – 3 младежи до 29 години включително;
- Програма „Старт на кариерата” - 3 младежи до 29 години;
- Проект „Обучение и заетост за младите хора” и „Нова възможност за младежка заетост”- 98

През 2015г. стартира Национална програма „Активиране на неактивните лица”, Компонент „Работа с неактивни лица”. По нея са обучени и назначени 35 общински младежки медиатори. В Община Нова Загора е назначено едно лице, което изпълнява функцията на посредник между неактивните лица до 29 години, работодатели и Дирекция „Бюро по труда”. Неговата роля е да изпълнява дейности, свързани с идентифициране и активиране на младежи до 29-годишна възраст, които не работят, не учат и не се регистрирани в Дирекция „Бюро по труда”. Работата на медиатора е свързвана с подпомагане на младите хора за включване и заетост или обучение в съответствие с индивидуалните им потребности: помощ при изготвяне и редактиране на автобиография, запознаване с различни техники за търсене на работа, избор на подходящо обучение. Чрез дейността на младежки медиатор в Община Нова Загора през 2018г. са идентифицирани 107 неактивни младежи. От тях 47 са жени и 60 мъже.

Разделени по образование:

- с начално и по – ниско образование са 21 младежи
- с основно образование са 32 младежи
- със средно образование са 47 младежи
- с висше образование са 8 младежи

Започналите работа с посредничеството на Дирекция „Бюро по труда“ /ДБТ/ са 75 младежи. 43 младежи са започнали работа без посредничеството на ДБТ.

Съгласно анализа на **Община Котел** младежката безработица трябва да се разглежда едновременно с въпроса и за тези млади хора, които не търсят активно трудова заетост. В действителност същностният проблем са младежите, които нито работят, нито учат, нито се квалифицират, както и дългосрочно безработните.

Младите хора от семейства на безработни родители - не търсещи активно трудова заетост, ниско образовани или неграмотни, без умения и квалификация, които живеят в бедност или принадлежат към някоя от онеправданите обществени групи, до голяма степен ще придобият същите характеристики. Голяма част от младежите, след приключване на формалното им учене в училище, не се възползват от възможностите на неформалното и това ги прави неконкурентоспособни на пазара на труда. Все още липсва практика работодателите да инвестират в обучението и квалификацията на младите работници и служители. Голяма част от работещите млади хора са демотивирани от заплащането и условията на труд. Те са ресурс и на сивата икономика и са принудени да приемат временна или неквалифицирана работа, дори и да притежават образователен ценз, тъй като специалностите им не са конкурентни към момента.

В ДБТ Котел през изтеклата календарна година се предлага заетост, обучение, активиране на младежите по следните програми/схеми и мерки: НП ”Старт в

кариерата“ -2; Програма "Младежка заетост" – 6 работни места за младежи; Програма "Заетост на младите хора" – 95 обучени младежи; Програма "Готови за работа" – 91 активирани младежи; Проект "Младежка гаранция" - 117 младежи участвали в "Ателие за търсене на работа".

В **община Твърдица** 228 са младежите на възраст от 14 до 19 години, които в момента се обучават в двете средни училища в гр. Твърдица и гр.Шивачево. Млади хора до 29 години има заети в общинска администрация, в училища и детски градини, в социален дом за мъже с умствени увреждания, във фирмите на територията на общината. Преминалите през Бюрото по труда през 2018 г. са 414. Започнали работа – 382, като от тях 16 по насърчителни мерки, 103 по схеми и проекти на ОП „РЧР”, 7 лица са регистрирани като трайно безработни.

2. Достъп до информация и качествени услуги

В динамичния и технологизиран живот на 21 век Информационните технологии масово навлизат в бита и работата. Резултатите от проведеното от Националния статистически институт изследване за използване на информационно-комуникационни технологии в домакинствата и от лицата в област Сливен през 2018 г. показват, че 75.2% от домакинствата имат достъп до интернет в домовете си при средно за страната 72.1%, като за областта е отбелязан ръст от 16.7 процентни пункта спрямо предходната година.

Увеличение има и в регулярното използване на интернет от лицата, като в сравнение с предходната година в областта е регистриран ръст от 12.5 проценти пункта в дела на лицата, които се възползват от удобствата на глобалната мрежа всеки ден или поне веднъж седмично. През 2018 г. 64.1% от населението на област Сливен на възраст 16 - 74 навършени години използва редовно интернет.

Въпреки това, достъпът до специализирана информация, особено в малките населени места, и достъпът до специализирани консултации за младите хора е все още ограничен.

➤ Достъп до специализирана информация; Достъп до специализирани консултации и други услуги

Като специфична общинска структура Младежки дом подпомага развитието на интересите и дарованията на младите хора в община Сливен, предлага условия и работа за осъществяването на младежката политика, подпомага и активно съдейства за изпълнението на европейската и националната политика по отношение на младите хора в България. Работи в мрежа с Младежки домове и центрове от страната, както и с редица държави чрез международни партньорства.

За да удовлетвори разностранните интереси на младите хора от общината, Младежки дом работи в следните направления: общински, национални, европейски и други програми; социална превенция; свободно време и социално – културна дейност; насърчаване на трудовата заетост; образователна политика, осигуряваща възможности за придобиване на неформално образование; политика за социална и здравна защита; екология. Включва се като партньор във всички общински програми, свързани с различни художествени, творчески и обществени прояви, които Община Сливен организира. Работи за усвояване на умения, подпомагащи избора на професия и придобиване на ценни за времето морални качества. Обучава младите хора да открият себе си и перспективите за бъдеща реализация, развивайки качествата, които притежават.

Младежки дом работи за неформалното образование на младите хора в регион Сливен. Те предлагат услуги за придобиване на знания, умения и креативност към

ценностите на гражданското общество. Организирант се обучения, работи се с Младежки Съвет, Младежки съвет по наркотични вещества, клубове „Дебати“, творчески клубове, клубове по интереси и др. за подпомагане на младежките прояви в сферата на културата, изкуството, екологията, здравословния начин на живот и справяне с конфликти и противообществени прояви.

В Младежки дом - Сливен работи телефон за безплатна консултация на младежи по различни проблеми на младите хора: мобилност, образование, себепознаване, зависимост към наркотици и алкохол.

През 2018 г. Младежки дом - Сливен организира информационни кампании и щандове на открито по различни поводи - Европейска седмица на младежта, международен ден на детето, международния ден за борба с наркоманията, международния ден на младежта, за толерантността, на добротата, на доброволца. Беше организирана информационна кампания в сливенските средни училища за безопасен интернет съвместно с Асоциация "Родители" и Национален център за безопасен интернет.

Младежки дом стартира работа по проект "Младежи за откритост и съпричастност II", финансиран по програма Еразъм+. В рамките на същия бяха проведени срещи с представители на различни институции - общински съвет, общинска администрация, областна управа и др., чиято основа цел беше да запознаят младите хора с дейността, отговорностите и задълженията на институциите. Предстои проектът да се развие и през следващата година. Наред с това беше проведен тренинг за правата на детето.

В Младежки дом работи Евродеск точка, която обслужва младите хора с актуална информация, свързана с младежка мобилност, образование, доброволчество, пътуване и работа в Европа. Подпомага партньорството на младите хора с младежки организации и институции от Европа за работа по младежки проекти и обучения, стажове, семинари и др. Предоставя достъп до информация за работа, стажове, чиракуване, обучения и участие в младежки програми и проекти. Едновременно с това предлага възможности на младите хора да развиват творчески способности и умения, организирани в различни клубове, творчески обединения и други форми осмислящи свободното време.

Младежки дом предоставя на училищата на територията на цялата община тематична обучителна програма, която обхваща теми, засягащи пряко различни сфери от човешкия живот, в т.ч. личностно развитие, познаване на институциите, аргументирани решения за бъдещо развитие и др. Всяка седмица се провеждаха обучения в различни училища.

Младежки дом предоставя услуги за организиране на свободното време. Непрекъснато се провеждат дейности и младежки прояви на открито, организирани от младите хора за осмисляне на свободното време - концерти, хепънинги, флашмоб, сцени за изява, уърк шопове, ателиета за изява. Беше организиран един младежки фестивал, различни конкурси, благотворителни кампании, спортни занимания, част от които съвместно с младежи с увреждания.

Предоставена е възможност за ползване на безплатен интернет в Младежки дом.

Младежки дом проведе информационни срещи в училища в община Сливен за популяризиране на програма "Еразъм+" и EVS.

Бяха проведени обучения на младежки лидери в Сливенска област, обучения на Младежки дом, концерти, благотворителни акции и др. прояви, които насърчават личностното развитие на младежите.

Младежки дом популяризира и насърчава младежкото участие и използване на YOUTHPASS и сертификати като инструмент за самооценка на знания, опит и натрупани компетенции на младите хора. През 2018 год. Младежки дом - Сливен посрещна шест доброволца от Испания и Грузия. Бяха издадени 18 YOUTHPASS

сертификати на младежи /15 по международни проекти и 3 на участвали в доброволческа дейност по програма „Еразъм +”/.

На територията на общинните **Нова Загора, Котел и Твърдица** няма изградени МИКЦ. Затова се наблюдава липса на специализирана информация за младежката местна, национална и международна политика, разработването на програми и инициативи. В известна степен за преодоляване на този дефицит, особено в по-малките населени места, спомага създадената мрежа от „Глобални библиотеки”.

През годината бяха организирани няколко срещи на младежите от училищата в община Твърдица с Младежки дом гр. Сливен, с Областния информационен център, на които младите хора бяха запознати с възможностите на оперативните програми до 2020 година с възможностите за заетост, за образователна и социална интеграция.

3. Здравословен начин на живот на младите хора

➤ Здравословен статус

През последните години в редица представителни за страната и региона изследвания и статистически данни бяха констатирани изключително тревожни тенденции по отношение на здравето на децата и младежите, свързани и с тяхното поведение, като:

- рисково сексуално поведение, висока честота на ранната бременност (до 18 г.) и увеличаване броя на абортите в същата възраст;
- прогресивно нарастващо разпространение на употреба и злоупотреба с психоактивни вещества - цигари, алкохол, наркотици, лекарствени средства и намаляване на възрастовите граници на употребяващите ги;
- нарастване нивата на агресивност и насилие сред децата и младежите;
- нарастване нивата на заболявания и смъртността от тях.

Психичното здраве на децата и младежите е друг значим обществен проблем. Направените изследвания сочат, че значителна част от младежкото население страда от емоционални и поведенчески проблеми, както и немалка част - от психични разстройства. Все още не е извършено мащабно и достатъчно представително проучване на тази проблематика на ниво община, което затруднява наличието на достатъчно данни за спецификата и мащабите съобразно броя на детското население и други обективни показатели, както и планирането на адекватни превантивни мерки. Психично-здравното благополучие на децата и младежите е в пряка зависимост от осигуряването на благоприятни условия за емоционалното им развитие. Изследванията в областта сочат, че все още капацитетът на семействата, училищата и институциите да предоставят отношения, чрез които децата и младежите да постигат самостоятелност и психично здраве, е нисък.

Анализите показват, че последното десетилетие на развитие, както на местно ниво така и на национално е белязано от демографска криза, характеризираща се със стабилна депопулация, при която относителният дял на гражданите над 60 годишна възраст е значителна част от общото население. Увеличаващата се група на възрастни над трудоспособна възраст, респективно увеличава потребността от гериатрична помощ. Процесите на стареене се проявяват по-силно в селата на общината, където в повечето случаи детското и младежко население е минимален процент и най-младата значима възрастова група започва след 40 години. Три са главните причини за тези процеси- ниски нива на раждаемостта, покачване на смъртността, намаляване на естествения прираст при интензивна емиграция и то предимно на младото население.

Миграционните движения, които се развиват паралелно с процеса на стареене, както и ниската раждаемост, водят до неравномерно териториално разположение на стари хора и се формират териториални единици с концентрация на предимно стари хора. Структурата на заболяемостта в общината е в посока завишаване на заболяванията от групите на сърдечно-съдови, инфекциозни, онкологични, ендокринологични, психични заболявания.

Основните причини за влошаване на здравето на населението, вкл. и на младежите са бедността, нездравословният начин на живот, свързан с непълноценното хранене, постоянният дистрес, съчетани и с други рискови фактори, като тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, употреба на наркотични вещества, ниска двигателна активност, ниска здравна култура и др.

В сравнение със средното равнище на раждаемостта за страната през 2017 г. (9,0‰), област Сливен е с най-висока раждаемост – 12.5‰ спрямо останалите области, като това е тенденцията в периода 2001 – 2017 г. Средната възраст на майките при раждане на първо дете през 2017 г. в област Сливен е 23,1 г. при средно за страната 27,1 г. Високата раждаемост в област Сливен се дължи основно на специфичната етническа структура на региона с голям относителен дял на ромското население, за което е характерно раждането на по-голям брой деца. Все по-чести са случаите „деца раждат деца”, при които деца на 13-14г. раждат първите си деца, а на възраст 18-19 г. вече са родили по две и повече деца.

Живородени през 2017 г. по общини и възраст на майката /от целевата група/

Област/ Общини	Възраст на майката		
	под 20	20 - 24	25 - 29
Обл.Сливен	619	631	577
Сливен	373	332	379
Н. Загора	131	141	92
Котел	51	86	59
Твърдица	64	72	47

Източник: НСИ

През 2017 г. коефициентът на детска смъртност за област Сливен е 12.6‰ при средно за страната 6.4‰. В периода 2001 – 2017 г. стойността на показателя за област Сливен е неизменно много по-висока от стойността му за страната.

Анализът на причините за сравнително високите стойности на показателя детска смъртност в Област Сливен, в сравнение с показателите за страната, показва наличието на следните проблемни области: Висок процент на ранните бременности; Висок брой на недоносените и децата с вродени малформации; Нисък социален статус на голяма част от населението в областта; Лоша здравна култура, поведение и навици на населението; Наличие на рискови групи от населението с висок социално-здравен риск;Негативни фактори, свързани с начина на живот в семействата– тютюнопушене, алкохол, наркотични вещества, рисково сексуално поведение, хранене, двигателна активност, психо - социален стрес.

Основните затруднения при изпълнението на **имунизационния календар** са свързани с трудности с обхвата с имунизации, особено при деца в неравностойно социално положение. Проблемите, свързани с постигането на висок обхват с планови имунизации, се отнасят преди всичко до групите с повишен риск и касаят най-вече ромската етническа група, децата без или с непостоянен адрес и децата без

личен лекар. Обвързването на редовните имунизации със социалното подпомагане е една добра мярка за повишаване на имунизационния обхват.

От голямо значение и в положителна насока е ролята на **здравния медиатор**, който осъществява връзката между общопрактикуващите лекари и уязвимите общности. По отношение на дейността на здравните медиатори, в община Сливен са разкрити 5 щатни бройки за здравни медиатори, като същите са заети. Те обслужват двата обособени ромски квартала на град Сливен - кв. „Комлука” и кв. „Надежда“. През 2017 година дейността на здравните медиатори се разшири и те правят посещения и в малките населени места в общината. В община Нова Загора от 2009 г. е обучен и назначен един здравен медиатор, а през м. април 2018 г. е назначен втори здравен медиатор, основно и единствено за кв. „VI-ти”, гр. Нова Загора. В община Котел е назначен един медиатор, а в община Твърдица трима.

➤ **Достъп до здравеопазване**

Здравната мрежа в **област Сливен** е изградена от различни по вид лечебни заведения за болнична и извънболнична помощ. Но трябва да се подчертае, че разпределението на болниците и медицинските центрове в областта е неравномерно.

Към момента **болничният сектор** в Област Сливен включва 7 лечебни заведения, от които 4 многопрофилни болници за активно лечение, 2 специализирани болници за активно лечение и 1 специализирана болница за рехабилитация. В областта функционира и 1 център за кожно-венерически заболявания с легла. Три от болничните заведения са публична собственост (държавна и общинска), а 4 са частна собственост, което формира смесена публично-частна система за болнична помощ в областта.

Броят на леглата в болничните заведения е 1 159. Това формира обща осигуреност 6,1 легла на 1000 жители от населението.

На територията на Област Сливен функционира и Многопрофилна болнична база за активно лечение към ВМА-София, която разполага със 95 болнични легла, част от които се използват за лечение и на цивилно гражданско население. В областта функционира и хоспис, който разполага с 8 легла.

Леглата за активно лечение в областта са 1012. Това формира осигуреност 5,33 легла на 1000 жители от населението. Броят на леглата за рехабилитация са 87, или 0,46 легла на 1000 жители.

По решение на Общински съвет Сливен предстои Център за кожно-венерически заболявания да бъде ликвидирани, като едновременно се разкрие Отделение по кожно-венерически заболявания към МБАЛ „Д-р Иван Селимински-Сливен” АД, гр. Сливен.

Системата за **спешна медицинска помощ** в Област Сливен се състои от :

- ЦСМП-Сливен с разкрити 4 филиала във всяка община от областта – ФСМП-Сливен, ФСМП-Н.Загора, ФСМП-Твърдица и ФСМП-Котел;
- Спешно отделение на МБАЛ „Д-р Иван Селимински- Сливен” АД, гр. Сливен;
- В МБАЛ „Х.Димитър” ООД, гр. Сливен има разкрита структура по спешна инвазивна кардиология към отделението по кардиология и интензивно кардиологично лечение.

Предстои реконструиране на спешните структури в областта по ОП „Региони в растеж” и изграждане на нова база за ФСМП-Нова Загора. За Спешно отделение към „МБАЛ „Д-р Иван Селимински – Сливен” АД е разработен инвестиционен проект за новото строителство, който е в процес на изпълнение.

Към 31.12.2017г. В РЗИ-Сливен са регистрирани 89 лечебни заведения за първична **извънболнична медицинска помощ**, от които 80 индивидуални практики

за първична медицинска помощ и 9 групови практики за първична медицинска помощ. Броят на общопрактикуващите лекари, работещи в тях е 126.

От всички регистрирани амбулатории за първична извънболнична медицинска помощ, 80 са с основен адрес в градовете от областта и само 9 в селата. В лекарските практики за първична медицинска помощ в селата липсват трайно пребиваващи там общопрактикуващи лекари, което затруднява оказването на медицинска помощ на населението.

Най-ниска осигуреност на населението с ОПЛ има в общини Котел и Твърдица

Анализирайки състоянието на първичната извънболнична медицинска помощ, следва да се отбележи, че въпреки сравнително високия брой общопрактикуващи лекари в областта и високия процент на пациенти, избрали личен лекар, общ проблем е достъпът на пациентите до медицинска помощ и особено неговата своевременност при големите практики.

В селските райони обикновено един ОПЛ обслужва по график пациенти от няколко села, поради, което много често обслужването на тези пациенти реално се осъществява от фелдшери или медицински сестри, което пряко се отразява на качеството на диагностично-лечебния процес. Тревожно е състоянието в някои селски райони (предимно в общините Котел и Твърдица), където поради липса на общопрактикуващи лекари в населените места, пациентите са избрали личен лекар от отдалечена лекарска практика или от града.

Налице е концентриране на практиките в големите градове, недостиг на общопрактикуващи лекари в труднодостъпните и отдалечени райони и затруднения за обслужване на пациентите у дома, както и извън установеното време за амбулаторна дейност.

Специализираната извънболнична медицинска и дентална помощ в област Сливен се осъществява от 163 лечебни заведения, от които за медицинска помощ са: 3 Диагностично-консултативни центрове, 13 Медицински центъра, 7 Групови практики за специализирана медицинска помощ и 101 Индивидуални практики на лекари специалисти, 12 МДЛ. Специализираната извънболнична помощ по дентална медицина се осъществява от 1 Дентален център и 3 индивидуални специализирани практики по дентална медицина, а също така и от 23 МТЛ.

➤ **Употреба на психотропни вещества, цигари, алкохол**

Основни причини за влошаване на здравето на населението, вкл. и на младежите, са освен бедността, нездравословният начин на живот, свързан с непълноценното хранене, постоянният дистрес, още и такива рискови фактори, като тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, употреба на наркотични вещества, ниска двигателна активност, ниска здравна култура и др.

Проучванията на здравния риск при деца и младежи показва прогресивно намаляване на живущите в среда без тютюнев дим, като същевременно се отчита изключително тревожна тенденция на намаляване възрастовата граница на ползващи цигари, алкохол и други психоактивни вещества, както и нарастващо разпространение на употреба и злоупотреба с тях сред тази част от населението. Тенденциите са отчетени като цяло за страната, но младежкото население на област Сливен не прави изключение. Това обуславя и необходимостта от извършване на специализирани проучвания и изследвания в тази насока на ниво община.

Младежки съвет по наркотични вещества при Младежки дом работи и създава условия за дейности за превенция срещу различните видове зависимости, агресивно поведение и други асоциални прояви.

➤ **Физическа активност, спортни занимания и достъп до спортни обекти**

Един от основните ресурси за справяне със здравословните проблеми и подобряване здравния статус на подрастващите и младежите е практикуването на вид спорт, който освен че закалява и подобрява физическата дееспособност на индивида, също така възпитава нравствени ценности, дисциплина, контрол и самоконтрол и спомага за ценното оползотворяване на свободното време, в зависимост от интересите на младия човек.

Община Сливен разполага с шест покрити спортни зали /за баскетбол – спортна зала „Васил Левски”, за джудо, акробатика и скокове на батут – спортна зала „Младост”, за бокс и волейбол – спортен комплекс „Асеновец”, който в момента не функционира, защото е пред предстоящ догодина основен цялостен ремонт, покрита лекоатлетическа писта – спортна зала „Дружба”, спортна зала за вдигане на тежести, спортна зала за борба/, 4 тенис бази, няколко стадиона, колодрум, хиподром и мотополигон. Тези съоръжения се използват основно от лицензирани спортни клубове и организации за ежедневни тренировъчни занимания по установени правила и график. В тези бази се провеждат спортни мероприятия от националния и международен календар, когато домакин е Община Сливен. За масов спорт са изградени множество спортни площадки със свободен достъп.

На територията на **община Нова Загора** осъществяват дейност 11 спортни клуба и три туристически дружества и сдружения. Въз основа на Наредба за условията и реда за финансиране на спортните клубове на територията на общината на отговарящите на изискванията на Наредбата клубове се отпуска целева финансова субсидия. Чрез нея Общината подпомага дейността на клубовете, развитието на високото спортно майсторство, част от издръжката за обучение на подрастващите спортисти. Освен предлаганите спортни занимания по време на формалното обучение на подрастващите, спортните клубове предлагат добра подготовка както за професионално ориентиралите се, така и за любителите. Все повече спортни клубове реализират проекти по програми чрез и финансирани от Министерство на младежта и спорта и съответните спортни федерации, които предлагат безплатно обучение на деца, подрастващи и любители по съответния вид спорт. От своя страна през последните години Община Нова Загора предлага реализирането на богат спортен календар. В него са заложили както масови мероприятия, обхващащи всички възрастови групи, така и професионални състезания, чрез които подрастващите да се докоснат до големи спортисти и да последват техния пример. През 2018 г. гражданите на община Нова Загора активно участваха в организирани спортни мероприятия. Малки и големи се включиха с ентузиазъм в разнообразните спортни прояви. Изключително впечатление прави големият брой спортуващи в Нова Загора, спортната култура и създадените чудесни условия за спорт в града и в спортна зала „Младост“. На лице са високи резултати в спортни прояви на регионално, национално и международно ниво. През 2018 г. за четвърта поредна година съвместно с Община Нова Загора, СКБ „Загорец“ се включи в организирани и провеждането на традиционен турнир по свободна борба за деца до 12 години „Новозагорска слава“. В него взеха участие 90 деца от най-добрите отбори в цялата страна. С подкрепата на Община Нова Загора се проведе Втори волейболен турнир за момичета.

Спортните обекти и съоръжения на територията на община Нова Загора са със свободен достъп за жители и гости. През последните години бяха реновирани и новоизградени множество спортни съоръжения – футболни игрища на изкуствена настилка в селата Съдиево, Каменово, Млекарево, Коньово, с. Асеновец и ж.к. „Загоре“. Открити са спортни площадки за уличен фитнес в жк „Загоре“ и Градската градина и съоръжение с асфалтова настилка в жк „Загоре“, което разполага с маса за шах и табла, и тенис маса. Тенис кортовете и градският стадион предлагат добри условия на всички, желаещи да спортуват. Многофункционална спортна зала

„Младост“ отвори врати през 2014 г. Тя дава възможност както за извършване на тренировъчна дейност, така и за провеждане на професионални състезания. Един от основните приоритети на Общината е подобряване на инфраструктурата и създаване на по-добра среда за подрастващите и жителите на новозагорска община. Във връзка с изграждането на по-добра база за образование и развитие на подрастващите през предходните години бяха изградени и подобрени спортните бази в голяма част от учебните заведения . СУ “Христо Ботев“ е с най-новото многофункционално спортно съоръжение в нашия град (спортна площадка за волейбол и баскетбол, спортна площадка с уреди за уличен фитнес с ударопоглъщаща настилка), изградено от Община Нова Загора и финансирано от Министерството на образованието и науката.

В **община Котел** младежта се занимава по-активно със спорт в часовете по физкултура и в извънучилищните форми. Учениците участват в спортни празници, кросове, турнири и спортни състезания. Традиционно в града се провежда крос по лека атлетика посветен на патрона на училището – Г.С.Раковски през м. април. Всяко училище и детска градина ежегодно разработва спортен проект по реда на ПМС № 129/2000г. за предоставяне на средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта.

➤ **Достъп до информация за превенция на рискови практики и здравословен начин на живот и достъп до обучения и кампании по въпросите на спорта, здравето и др.**

▪ **Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните /МКБППМН/, Община Сливен** работи в посока за намаляване броя на противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и превенция на рисковото поведение у подрастващите.

Комисията:

- Организира и координира социално-превантивната дейност на територията на Общината;

- Издирва малолетни и непълнолетни, които се нуждаят от помощ и взема мерки за тяхната социална защита и развитие;

- Разглежда противообществени прояви, извършени от малолетни и непълнолетни по сигнали от прокуратура, съд, полиция, граждани и налага възпитателни мерки съгласно Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни;

- Оказва помощ на родителите или лицата, които ги заместват по възпитанието на децата;

- Съдейства на децата, излезли от Социално педагогически интернати, Възпитателни училища интернати, Поправителни домове пред компетентните органи за уреждане на основните им битови, трудови и социални проблеми;

- Разработва и изпълнява програми по превенция на противообществените прояви на малолетни и непълнолетни;

- Контролира намиращата се на територията на Общината Детска педагогическа стая;

- Анализира тенденциите на престъпността и противообществените прояви на деца и на рисковите фактори, които оказват влияние върху нейната динамика.

▪ **Местна комисия за борба с трафика на хора (МКБТХ)** - гр. Сливен осъществява държавната политика и стратегия в областта на борбата с трафика на хора и координира взаимодействието между отделните ведомства и организации по прилагането на Закона за борба с трафика на хора. МКБТХ – Сливен осъществява обща, селективна и индикативна целенасочена превенция, и организира провеждането на информационни, разяснителни и образователни кампании на

местно ниво, за лица от рисковите групи на трафика на хора. Ежегодно МКБТХ – Сливен участва в организирането и провеждането на Академия за доброволци, която е ключов елемент в развитието на личностните качества и умения в децата. Доброволческият лагер събира ученици от цялата страна, които активно участват в дейностите по превенция на трафика на хора, част от националните и регионални информационни кампании в градовете, в които има изградени местни структури за борба с трафика на хора. В рамките на академията младежите получават познания за начините за предпазване от рискови ситуации, умения за прилагане на превантивни програми по теми, свързани с трафика на хора, развиват своите презентационни умения, и научават повече за елементите и структурата на учебния процес по метода „връстници обучават връстници“. МКБТХ – Сливен организира специализирани обучения, семинари и дискуссионни форуми във връзка с актуалните тенденции свързани с престъплението „трафик на хора“ за експерти от различни институции, включително и на педагогически специалисти от образователната система, които имат ключова роля в личностното развитие на учениците.

В **община Нова Загора** Тенис клуб „Нова Загора“ през 2018 година работи по програма на ММС „Спорт за децата в свободното време“ и на БФТ „Тенисът – спорт за всички“ за безплатно обучение на над 50 деца от община Нова Загора и по програма на ММС за развитие на спортните клубове. Клубът продължава да осигурява достатъчно възможности за игра на любители от всички възрасти. Благодарение на спорта се осъществява превенция срещу негативните явления в обществото и възможност за усъвършенстване на ценностната система у подрастващите и младежите, формиране на социални качества - воля за победа, дисциплина, самоконтрол, чувство за отговорност, толерантност и умение за работа в екип. Цели се и информираност за ползите и ефекта от физическата активност, физическото възпитание и практикуването на спорт.

Общински ученически парламент към МКБППМН на община Нова Загора изработи и разпространи през изминалата година анкети, свързани с разпространението и употребата на стимулиращи и енергийни напитки сред учениците.

В учебните програми по ЧК, ЗИП и СИП на всяко учебно заведение са заложили часове, в които учениците да се запознаят с рисковото поведение и превантивни мерки, свързани със здравословно им състояние, начините на упражняване на физическа активност и спорт.

В **община Котел** в училищата се провеждат различни кампании срещу употребата на алкохол, цигари и наркотични вещества, както и се изнасят здравни беседи за болести, предавани по полов път, здравословно хранене, правилен режим на подрастващите, необходимостта от спорт и здравословен начин на живот.

Усилията са насочени към повишаване нивото на информираност и придобити умения за здравословен начин на живот. С осъществяването на тази важна и нелека задача са ангажирани практикуващите лични лекари, медицинските специалисти, завеждащи здравните кабинети в детските градини и училищата – 7 на брой, здравен медиатор, БМЧК към СУ-Котел. Както може да се очаква, по-голяма част от усилията са насочени към младите хора от ромските квартали, защото все още се изисква настояща разяснителна работа по въпросите за личната хигиена, ранната бременност и раждане, за болестите предавани по полов път. Наднорменото тегло на немалка част от децата и учениците в резултат от обездвижването и неправилното хранене показва, че здравословния начин на живот не е залегнал в ежедневието на младите семейства и техните деца. Много остро стои и въпросът за употребата на алкохол от младежи и деца, като възрастовата граница постоянно пада. Теми за здравословен начин на живот се планират в тематичното разпределение на класните ръководители с участието на медицинско лице.

Реализираните превантивни дейности и инициативи във всички училища на общината са насочени към предотвратяване на рисковото поведение на децата и младите хора, свързано с употребата на наркотични вещества. Осъществяват се беседи, кампании за СПИН и алкохол.

4. Превенция на социалното изключване на млади хора в неравностойно положение

➤ Достъп до социални услуги

Достъпът до образование, здравеопазване и социални услуги има решаващо значение, както за превенцията, така и за преодоляването на последиците от социалното изключване и бедността.

Социалните услуги са ключов фактор за ефективно социално включване и участие в живота на обществото на уязвимите групи. Те се предоставят в общността и в специализирани институции.

На територията на област Сливен социални услуги в общността, подходящи за млади хора на възраст от 18 до 25 г. в риск са развити основно в общините Сливен и Нова Загора.

Община Сливен е основен доставчик на социални услуги в общината, а по отношение социалните услуги за деца е и единствен. Това неминуемо поставя изключително високи изисквания, както по отношение качеството на предоставяните услуги, така и по отношение на тяхното многообразие и целенасочена работа в насока ситуирането им във взаимоподпомагаща се мрежа.

На територията на община Сливен функционират различни **Услуги в общността**, насочени към социална защита на деца и млади хора:

- Дневен център за деца с увреждания „Св. Стилиян Детепазител“;
- Дневен център за възрастни с увреждания „Св. Стилиян Детепазител“;
- Защитено жилище за хора с умствена изостаналост – 2 бр.;
- Център за социална рехабилитация и интеграция /ЦСРИ/.
- Комплекс за социални услуги за деца и семейства: Център за обществена подкрепа, Център за работа с деца на улицата и Звено „Майка и бебе“;
- Общностен център
- Преходно жилище;
- Център за настаняване от семеен тип /ЦНСТ/ за деца и/или младежи с увреждания – Сливен – 2 бр.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания – 2 бр.;
- Дневен център за пълнолетни лица с психични увреждания.

От месец октомври 2014 г. в Сливен е разкрит Център за майчино и детско здраве по проект на УНИЦЕФ България, с подкрепата на Министерство на здравеопазването, Агенцията за социално подпомагане, МБАЛ „Д-р Иван Селимински“ и МЦ „Д-р Г. В. Миркович“. Центърът работи със семейства в цялата област, като има офиси в гр. Сливен и изнесени работни места в другите общински центрове в областта - Котел, Нова Загора и Твърдица. Основна дейност са патронажните грижи за всички бременни, родилки и деца до 3 години. С приоритет са семействата с повишен риск. Обучени медицински сестри и акушерки дават информация, консултации, съвети и насоки за здравословен живот по време на бременност и подготовка за раждане; психо-емоционална подготовка за родителство; основни грижи за новороденото и малкото дете; успешно кърмене, хранене и здравословно хранене на детето и др.

Младежки дом - Сливен има създадени традиционни добри партньорства със социални заведения на територията на Община Сливен за подкрепа на деца и младежи за социално включване - функционира "Социално кафе", Зумба терапия и

работят Арт работилници за развиване на умения и придобиване на знания. Доброволци от EVS работят неформално с децата и младежите за тяхното включване и адаптиране в младежката общност. Дейностите се финансират по програма "Еразъм +" и от общинския бюджет.

Младежки дом работи по проект "Различни, но заедно" със Защитено жилище Сливен и Центровете за настаняване от семеен тип, деца и младежи със СОП и институции за деца и младежи с увреждания. Работи за тяхната адаптация и социализация в обществото. Надгражда умения за лична хигиена, здравословен начин на живот, трудови умения. Дейностите се финансират по програма "Еразъм +" и от общинския бюджет.

Младежки дом е създал услуги за приобщаване на деца и младежи за социално включване. Дава възможност на млади хора в неравностойно положение да полагат обществено полезен труд. Младежки дом -Сливен работи на терен с младежи от Защитено жилище - Сливен, "Синята къща" и центровете за настаняване от семеен тип. Занимания за развиване на умения за здравословен начин на живот, трудови навици справяне със ситуации при общуване и др. Участия в дейности на младежката общност - изложби, концерти, спортни и еко дейности.

Заедно с това Младежки дом е партньор по благотворителна кампания "Мило сърце", която цели именно социалното включване на лица от Дневен център, които да се реализират след осъществяване на планираните дейности на пазара на труда. Дейностите се финансират по програма ""Еразъм +"" и от общинския бюджет."

Община Нова Загора предлага разнообразни социални услуги на млади хора на възраст от 15 до 29 години. Чрез провежданата социална политика се стреми да осигури по-добро качество на живот и грижа за специфични общности, групи и индивиди в риск в община Нова Загора, чрез достъпна социална защита, качествени социални услуги, равен достъп и възможности, пълноценно и активно участие във всички области на обществения живот.

Община Нова Загора е единствен доставчик на социални услуги на територията на общината. Социални услуги се предоставят в специализирани институции или в семейна среда или среда близка до семейната. Финансирането на услугите се извършва като държавно делегирани дейности и дейности, финансирани от общинския бюджет.

✓ **От 1 октомври 2018 г. в Комплекс за социални услуги за деца и семейства „Детство за всички” с. Асеновец са обединени 3 услуги:**

- „Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи” - услуга от резидентен тип, която осигурява условия и дава възможност за подготовка на децата за връщане в семейството. Капацитетът на услугата е 15 деца и младежи от 5 до 16 години и техните семейства. През 2018г. са настанени 12 деца, като 5 от тях са от закритата услуга ДДЛРГ. От услугата са изведени общо 7 деца като 4 от тях са реинтегрирани и 3 са осиновени.

- „Преходно жилище” – социална услуга от резидентен тип, която осигурява възможност и условия за водене на независим начин на живот с помощта на професионалисти. Дейностите, извършвани в услугата, са насочени към формиране и затвърждаване на умения у младежите и девойките за самостоятелен живот.

Капацитетът на услугата е 8 младежи и девойки над 16 годишна възраст.

През периода 01.01.2018 г. – 31.12.2018 г. са настанени 3 младежи в Преходно жилище, с. Асеновец, като 2 от тях са от закритата услуга ДДЛРГ. Един младеж е напуснал услугата и е заминал за чужбина

- Детски дневен център, с. Асеновец – услугата дава възможност детето със специални потребности да остане в семейната среда и едновременно с това да бъдат задоволени неговите физически, образователни, здравни и социални потребности и емоционална сигурност. Дейността е организирана така, че е изцяло съобразена с

потребностите на децата и семействата – медицинска и социална рехабилитация, хидромасаж, логопедична помощ, консултации с психолог и индивидуална работа с децата и техните родители, изнесено обучение от Център за специална образователна подкрепа „Акад. Годор Самодумов” гр. Нова Загора, арттерапия, музикотерапия, игри в група, индивидуално обучение съобразно възрастта, социокултурни дейности, хранене, специализиран транспорт.

Капацитетът на Дневния център е 18 деца и младежи на възраст от 2 до 18 години с физически, ментални и множествени увреждания. Осъществява се петдневно седмично обслужване.

✓ **Защитено жилище за лица с умствена изостаналост**, гр. Нова Загора – алтернативна форма на социални услуги в общността. Потребителите водят независим живот, подпомагани от специалисти – социални работници и трудотерапевт.

Защитеното жилище създава междинни условия за връзка между специализираната институция, полагаща грижи за хората с умствена изостаналост и обществото. То е базирано на модела „Живот в малка група” и включва 10 потребители на социалната услуга с леки умствени увреждания на възраст между 18 и 35 г., изведени от Дом за деца и младежи с умствена изостаналост и СУПЗ.

Защитеното жилище се финансира изцяло от държавния бюджет.

Поради промяна в законодателството, капацитетът на услугата е намален от 10 на 8 лица. През 2018 г. защитеното жилище е с пълен капацитетът.

✓ **Домашен социален патронаж**, гр. Нова Загора. През годините, като общинска дейност се предоставя услугата Домашен социален патронаж, която се е утвърдила сред населението. Това е социалната услуга с най-голям обхват на територията на всяка от общините. Обслужват се лица, както от града, така и от по-малките населени места, като капацитетът на услугата може да се изменя в зависимост от потребностите.

Капацитетът на Домашен социален патронаж към Община Нова Загора е 300 места. Към него функционира Звено за предоставяне на социални услуги в домашна среда за предоставяне на почасови услуги на лица с трайни увреждания с ограничения или невъзможност за самообслужване и възрастни хора с ограничения или невъзможност за самообслужване. Предоставяни са услуги, свързани с лична помощ, комунално-битови дейности, подкрепа на социалното включване на младежи и лица с трайни увреждания, с ограничения или невъзможност за самообслужване; възрастни хора с ограничения.

✓ социалната услуга „**личен асистент**“ /ПМС № 332/22.12.2017 г./ – предоставяне на почасови услуги на лица с трайни увреждания с ограничения или невъзможност за самообслужване. През 2018 г. са обслужвани 165 потребители на социалната услуга „личен асистент“, като 9 от тях са младежи от 95 лични асистента, като 1 е младеж.

✓ **Клуб на инвалида** - предоставя на хората с увреждания подкрепа, информирание, консултиране, съдействие при попълване и подаване на документи пред различни институции. Финансира се от общинския бюджет. Към клуба на инвалида в гр. Нова Загора функционира и Рехабилитационно-консултантски център.

✓ С Решение на Общински съвет – Нова Загора е приета Наредба за издаване на карти за паркиране на превозни средства, управлявани от или превозващи лица с трайни увреждания. Карта за паркиране за хора с трайни увреждания се издава от кмета на Общината на лица с трайно намалена работоспособност (респ. ограничена възможност за социална адаптация при децата) 50% и над 50 %. За 2018 г. са издадени 166 карти за хора от община Нова Загора, от тях 9 на младежи.

✓ **Център за обществена подкрепа** – социална услуга в общността, в която се извършват дейности, свързани с превенция на изоставянето, превенция на насилието

и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от резидентна грижа. В центъра се извършват: социално и психологическо консултиране на деца и семейства в риск; оценяване на родителски капацитет, посредничество в случаи на родителско отчуждение и конфликт при развод/раздяла, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми, реализиране на социални програми за деца и семейства в риск. За 2018 г. от отдел "Закрила на детето" са издадени 99 направления, от които: заявени услуги по случаи; оценка на родителски капацитет; проучване и оценка на сигнал; обучение на кандидат-осиновители. Само заявите се, желаещи да ползват услугите са 3. Към 31.12. потребителите ползващи услугата са 36.

В **община Котел** социалните работници от Дирекция „Социално подпомагане”, здравният медиатор чрез редовните домашни посещения в ромските квартали предоставят обучителни и консултативни услуги на бременните, родилките и майки с деца до 3 години с цел намаляване на рисковете от усложнения по време на бременност, изоставяне на децата след раждане, придобиване на навици за отглеждане на новородените. Община Котел предоставя социални услуги на деца и възрастни в неравностойно положение: ЦНСТ – с капацитет 14 деца, Център за социална рехабилитация и интеграция с капацитет 30 места, Център за работа с деца на улицата – услуга за деца в риск, деца в конфликт със Закона и техните семейства.

Към Центъра за работа с деца на улицата от 2014 г. функционира образователна услуга за деца на 2-4 г. възраст, които не са обхванати от детски градини от уязвими маргинализирани семейства. От няколко години функционира изнесена група към ЦРДУ в с. Градец.

Дейностите, които се извършват в ЦСРИ – Котел са с цел подкрепа на индивидуалното развитие и разширяване на социалните умения на деца и лица с различни вид и степен на увреждане. Това са медицинска и социална рехабилитация, социално-правни консултации-здравни и психологически, трудотерапия, осъществяване на индивидуални програми за социално включване, формиране на мобилен екип за обхващане и на други населени места в общината.

На територията на **община Твърдица** социалното подпомагане на хората в неравностойно положение от общината, включително и на младите хора, се осъществява в съответствие с изискванията на Закона за социалното подпомагане, Правилника за неговото прилагане и Закона за семейните помощи за деца. Социалните работници от Дирекция „Социално подпомагане”, медицинските сестри към центъра за майчино и детско здраве, медицинските медиатори чрез редовните домашни посещения в ромските квартали предоставят обучителни и консултативни услуги на бременните, родилките и майки с деца до 3-годишна възраст. Цели се намаляване на рисковете от усложнения по време на бременността, провежда се превантивна работа за свеждане до минимум на случаите за изоставяне на деца след раждането. Оказва се помощ на непълнолетните майки да придобият необходимите навици за отглеждане на новородените.

През 2018 година 25 деца със СОП са на ресурсно подпомагане. Това им помага както за по-добро включване в учебния процес, така и за интегрирането им с останалите ученици.

Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Сливен се осъществява и в **Центровете за подкрепа за личностното развитие** и Центрове за специална образователна подкрепа /Помощни училища/, социални услуги, други организации.

На територията на област Сливен осъществяват дейност 2 центъра за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците – в гр. Сливен и гр. Котел. В другите две общини на областта не са създадени такива центрове. Центровете за специална образователна подкрепа /Помощни училища/ също са два – в гр. Сливен и гр. Нова Загора.

Центровете за подкрепа за личностно развитие в Сливен и Котел осъществяват общинската политика за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от 5 до 18 годишна възраст, като организират и провежда дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата им в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта. Специално внимание се обръща на работата с деца със специални образователни потребности и деца в неравностойно социално положение, като за целта се търси подкрепата на неправителствени организации, на родителите, на местната власт. Подкрепата включва занимания по интереси.

5. Развитие на младежко доброволчество

Една от утвърдените, както в страната, така и в област Сливен младежки доброволчески организации е Български младежки червен кръст /БМЧК/.

Младите червенokrъстци инициират и участват активно в проекти и кампании по актуални за областта проблеми, включват се в благотворителни акции, работят с деца и младежи със специални нужди, приобщават младите хора към хуманитарните ценности.

Дейността на **Младежки дом Сливен** е основана на доброволния труд на младите в правене на политики, дейности, кампании и инициативи в изпълнение на Общинската програма за младежки дейности. Младежки дом като общинска структура създава и насърчава участието на младите хора в доброволчески дейности. Популяризира свършеното и дава гласност за положения обществено полезен труд, чрез социалната мрежа и електронните медии. Организира по училища информационни срещи и популяризира дейностите по приключили проекти, свързани с доброволството. Част от дейностите се финансират по програма "Еразъм +".

В **община Нова Загора** ежегодно се организират благотворителни кампании – изложба-базар „Децата помагат на деца” от учащите в края на всяка календарна година, както и благотворителни концерти.

Най-активното доброволческо ядро в общината са младите хора от БМЧК. На територията на Нова Загора продължават да функционират четири клуба: в СУ „Христо Ботев”, СУ „Иван Вазов”, ПГТТ и ПГСС. Най-активна дейност развива клубът към СУ „Иван Вазов”, следван от БМЧК към „Христо Ботев”. Младежките клубове са най-ценният капитал на червенokrъсткото движение. Младите хора са двигател и в основата на всяка акция в организацията на местно ниво. Те развиват особено широка здравно-просветна дейност.

Многобройни са инициативите и мероприятията на младите червенokrъстци: Кампания „Трафик на хора” /изработване и разпространение на брошури, плакати, влизане в часовете на класния ръководител с образователна цел, презентации по темата/; Отбелязване на Международния ден на прегръдката; Мероприятия, свързани с Международния ден за борба с рака; Базар с изработени от ученици мартеници; изработване и разпространение на флаери и плакати за Международния ден на жената; отбелязване на Световния ден на водата; благотворителен великденски базар; отбелязване на Световният ден без тютюнопушене с акцията „Цигара срещу бонбон“; кампания против наркоманията.

Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни - Община Нова Загора и Ученическите съвети организират благотворителна кампания преди най-големия християнски празник - Рождество Христово. „Бог е любов” е мотото на тази кампания, в която децата събраха средства в помощ на самотни, болни, възрастни хора. Кампанията започна с оцветяване на икони на православни светци През настоящата година членове на БМЧК от четирите средни училища участваха в национална среща по проблемите на доброволчеството.

В **община Котел** чрез своята активна работа доброволците от БМЧК в СУ”Г.С.Раковски”-Котел осмислят ежедневието си в подкрепа на обществени каузи, което е предпоставка за интеграция на младия човек за придобиване на нови знания и развитие на различни умения. Дейността им е в изпълнение на приетите планове за работа и насоки за развитие и е съсредоточена в различните направления на дейност на организацията – организационно развитие, социално-помощна дейност, здравно-просветна дейност, фондонабирателна дейност и др.

В **община Твърдица** доброволчеството е свързано с благотворителността. Особено дейни в това отношение са учениците, участващи в младежките клубове на БМЧК в СУ „Н.Рилски”, СУ „Г.Каравелов” гр. Шивачево и ОУ „Н.Вапцаров” с. Бяла паланка, клубовете „Млади възрожденци“ и клубовете по проект „Твоя час“. През 2018 година те активно участваха заедно със своите родители в организирани акции, благотворителни концерти и базари в помощ на абитуриенти сираци и полусираци.

6. Гражданска активност на младите хора

➤ Свободно време – интереси и нагласи

Младежки дом Сливен насърчава развитието на интересите и нагласите за активна позиция на младите хора. Провежда дейности, осмислящи тяхното свободно време – кръгли маси, конференции, дискусии, обучения, концерти, арт занимания, и др. организирани от и за младите хора. Участия в национални срещи, конференции и международни прояви, свързани с европейски проекти. Част от инициативите на Младежки дом, които са се утвърдили, като добри, се превръщат в традиционни и се провеждат всяка година. Така набират по - голяма популярност и привличат повече участници.

В Младежки дом, чрез структурите, които са се формирали - МОС и Клуб Дебати "Туида", се възпитава критическо мислене и "меки" умения, важни за кариерата.

На територията на **община Нова Загора** работят множество институции и клубове, създаващи благоприятни условия за рационално оползотворяване на свободното време на младите хора в зависимост от техните интереси и нагласи. Предлагат се разнообразни форми, които дават възможност на младите хора да участват активно във вземането на решения в делата на местната власт и да изразяват свободно своята гражданска позиция.

С цел участие на младите хора в обществения живот, Община Нова Загора работи непрекъснато за реализирането на богат културен и спортен календар, насочен към тях. В традиция са се превърнали: Национален фестивал на ученическите театри „Арлекин”; Общински песенен конкурс „Глас на Нова Загора”; Прием на кмета на общината за отличниците абитуриенти; Младежка международна художествена изложба; концерти по поп и народно пеене „Таланти на Нова Загора”. Множество от младежите се включват и в културните събития, насочени към различни възрастови групи: Прегледи на любителското читалищно творчество;; Национален фестивал на любителските театри и др.

Към НЧ „Д. П. Сивков – 1870” действа Школа по изкуства „Илия Аврамов”, в която през 2018 г. са се обучавали 100 деца в следните направления: клас „Балет”, клас „Изобразително изкуство”, клас „Поп пеене”, клас „Шахмат”, клас „Китара”, клас „Ударни инструменти”, клас „Цигулка и пиано”.

Библиотеката при читалище „Д. П. Сивков - 1870” е най-голямата в община Нова Загора. Разполага с фонд от 121 476 библиотечни документи, разположени в отдел за домашно ползване на читатели над 14 години, детски отдел, читалня за периодични издания и специализирана справочна литература, отдел за литература по изкуствата и електронна читалня с интернет достъп.

Емблематичен за общината е Детско-юношески фолклорен ансамбъл „Загорчета”, който вече над 30 години съхранява и популяризира българския дух и фолклор. През 2018 г. в ансамбъла са участвали над 50 деца и младежи, които през свободното си време изучават български танцов и песенен фолклор. Към ансамбъла функционира и фолклорна формация „АЕДА”.

На територията на общината функционира и танцова школа „All Steps – всички стъпки”. През последните години тя придоби изключителна популярност сред младите хора, които се включват активно в изучаването на български танци и хора.

Към Местната комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) е създаден „Общински ученически парламент”, състоящ се от младежи от СУ „Христо Ботев”, СУ „Иван Вазов”, ПГСС и ПГТТ „Атанас Димитров”. През годините Ученически парламент провежда множество ролеви игри, инициативи и се включва в благотворителни каузи и концерти. През 2018 г. Ученическият парламент подготви и проведе конкурсно шоу „Нова Загора търси талант”.

Към всяко едно от учебните заведения на територията на общината функционират множество клубове по интереси – клуб „Спорт и туризъм”, клуб „Дебати”, мажоретен състав „Дора Дякова”, „Клуб Млад възрожденец”, клубове по безопасност на движението и други. Редица са инициативите на училищата, организирани във връзка с превенция на престъпността, грижа за здравословното състояние на подрастващите, доброволчество, дейности и занимания в свободното време на младежите, културни и спортни форуми.

➤ **Възможности за пълноценно участие в гражданския живот и процеса на взимане на решения**

Младежки Общински Съвет/МОС/ функционира към **Младежки дом - Сливен**. Той работи по собствен годишен план като подпомага младежки НПО и ученическите организации при реализиране на инициативи и кампании. Съдейства при осигуряване на място за провеждане на събития и дейности.

Младежки дом текущо организира ред инициативи, целящи мобилизиране на младите хора в управлението. Регулярно се провеждат срещи с представители на властта и администрацията.

Реализира проект за структурен диалог с управляващите "Младежи за откритост и съпричастност".

В администрацията на **Община Нова Загора** работят 7 младежа, назначени по трудово правоотношение. Те имат възможност да участват в управлението на общината и в процеса на вземане на решения на местно ниво.

По инициатива на Местната комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) при Община Нова Загора ежегодно се провежда ден на „Ученическо местно самоуправление – Общинска администрация”. В проявата вземат участие ученици от IX, X и XI класове на средните училища в града. Те имат възможност да заместят в работата им служителите и ръководството на Община Нова Загора, да се запознаят с техните отговорности и

предизвикателства. Традиционен е и денят за ученическо самоуправление, в който ученици, учители, директори и ръководен екип на училищата разменят своите роли. Ученически парламент периодично присъства на заседанията на Общински съвет – Нова Загора, като внася предложения за обсъждане и гласуване от съвета. Ежегодни са срещите с общинското ръководство, РУ МВР, Районна прокуратура и други институции, на които се разискват въпроси и проблеми на младите хора.

До края на м. юни 2018 г. към МКБППМН работи и общински клуб „Дебати“. В клуба участват над 30 деца от 4-те средни училища в града. В клуба се обсъжда важна актуална тематика - от правно естество, социални теми, психологически дискусии и спорове, провеждат се ролеви игри. Особен интерес предизвиква публичният дебат, който клубът организира през 2018 г. на тема: „Младите българи трябва да останат в родината си вместо да емигрират“.

Младите хора в **община Котел** обичат в свободното си време да се срещат, да обменят информация и да споделят опит. Всяка година по традиция 12 октомври е Ден на българската община и младежкото самоуправление и учениците вземат местната власт в свои ръце. Така се повишава ангажираността на младежите, независимо от тяхната етническа принадлежност в общественно-политическия живот на общината.

В **община Твърдица** може да се отбележи, че се повишава ангажираността на младежите, независимо от тяхната етническа принадлежност, в общественно-политическия живот на общината.

7. Развитие на младите хора в малките населени места и селските райони

По данни на НСИ към 31.12.2017 г. броят на младите хора на възраст между 15-29 г. в **област Сливен** е 30 364 души, 19 484 от тях живеят в градовете на областта и 10 880 души в селата.

➤ Достъп до образование и информация в малките населени места; Реализация на младите хора

Оперативните цели, заложи в тази приоритетна област, мобилизират потенциала на младите хора в сферата на образованието, културата, трудовата заетост и участието им в обществения живот на ниво община, област, държава и са предпоставка за развитието на малките населени места. Като регион с много малцинствени групи /особено роми/ е необходимо реализирането на дейности, насочени приоритетно към повишаване образователното и културното ниво на младежите от този етнос с цел приобщаването им към националните и европейски ценности.

Общо 681 безработни младежи до 29 години от **община Сливен**, регистрирани в Дирекция „Бюро по труда“ Сливен, са постъпили на работа през 2018 год., от които 466 на първичния пазар на труда (несубсидирани работни места). Чрез изпълнението на различни програми и мерки за заетост за насърчаване на работодателите да разкриват работни места се увеличават възможностите за активиране на младите хора и устройването им на работа. Устроените на субсидирани работни места младежи са 215, от които по програми и мерки за заетост по Закона за насърчаване на заетостта – 47 лица. По схеми на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (ОПРЧР) работа са започнали общо 168 младежи.

Младежки дом и МИКЦ провежда информационни кампании в малките градове и малките населени места за популяризиране на програма „Еразъм+“ EVS.

Образованието в малките населени места в **община Нова Загора** се осъществява основно в учебните заведения. В селата функционират седемнадесет детски градини, едно начално училище и шест основни. Създадена е добра мрежа на

организация, осигуряваща достъп на всеки младеж до качествено образование. За населените места без учебно заведение е организирано извозване на ученици от селищата до средищни училища. Всяко от учебните заведения е съхранило добрите традиции на българското образование и се стреми да изгради и наложи свой собствен облик.

По отношение на професионалната и личностна реализация на младите хора в селата се наблюдава голяма мобилност, тъй като голяма част от предлаганите работни места в общината се осигуряват от фирми, находящи се в общинския център. Възможност за реализация младите хора намират и в намиращият се на територията на общината ТЕЦ „Марица – Изток” 2.

В селата на **община Котел** младите хора имат свободен достъп до училища, читалища и библиотеки, където има такива. Участват активно в обществения живот на селото, в местните празници и други мероприятия, като се включват и в някои общински такива.

Все по-висок е процентът на младите хора, които ежедневно ползват интернет услуги, включително и в селата, а това е един от съвременните начини да бъдат добре информирани.

Все още младите хора предпочитат неформалните среди за общуване – събирания с приятели, спортни мероприятия, клубове и групи по интереси, интернет форуми и чатове. Необходима е работа с младите хора от селата, изразяващи се в грижа за обхващане на всички, подлежащи на задължително обучение, мотивиране за завършване на средно образование. Подобряване условията за живот, отдих и развлечение на младежите в малките населени места. Съвместна работа на кметствата и читалищата за приобщаване на младежите към социалния и културния живот в селата.

Общинското ръководство на **община Твърдица** е създадо всичко необходимо младите хора от малките населени места да имат достъп до образование. В с. Сборище действа основно училище и целодневна градина, в с. Бяла паланка – училище и целодневна детска градина, като училището е средищно и защитено. В с. Оризари действа начално училище и целодневна детска градина. СУ „Г.Каравелов”, също средищно, предоставя възможност за придобиване на средно образование на учениците от с. Боров дол, с. Жълт бряг, с. Бяла паланка и с. Червенаково. В СУ „Н.Рилски” гр. Твърдица / средищно/ се обучават учениците от с. Оризари след завършване на началния етап и учениците от кв. Козарево. За пътуващи деца и ученици е осигурен транспорт. Всички ученици от средищните училища са на целодневно обучение, чрез което се организира тяхната подготовка и свободно време.

Достъпът до информация се улеснява от наличието на добра интернет връзка в община Твърдица. С компютри са оборудвани всички училища, детски градини и всички читалищата.

За голяма част от ромските младежи, които по брой преобладават в малките населени места, основен източник на доходи са социалните помощи. Малка част от тях са включени във временна заетост. Допълнителни средства придобиват от участие в кампаниите по прибиране на черешовата реколта, събират билки и гъби, сезонно намират работа в други краища на страната или в чужбина.

Малко на брой млади хора има заети в съществуващите земеделски кооперации и горското стопанство. Финансовата подкрепа на селскостопанските производители и животновъди дава възможност за развитие на семеен бизнес, в който намират реализация и млади семейства.

За изява на творческите способности на младите хора от малките селища способстват единствено, както през всичките години, читалищата.

През 2018 г. в рамките на **Комуникационната стратегия на Република България** за Европейския съюз в област Сливен се проведеха 7 събития за популяризиране на европейското културно многообразие и 5 комуникационни инициативи на читалища от областта за отбелязване на приноса на Република България в спасяването на евреите от холокоста.

Събитията за популяризиране на европейското културно многообразие включваха:

- 4 мероприятия, организирани от Областна администрация Сливен в партньорство с Общинските администрации – по едно събитие в четирите общини от областта, за представяне на културата и традициите на държава от ЕС.

- 3 събития за представяне на традициите и културата на страни от ЕС, организирани от три читалища – читалищата в гр. Нова Загора, гр. Твърдица и с. Ябланово.

Комуникационните инициативи за отбелязване на приноса на Република България в спасяването на евреите от холокоста бяха организирани от 5 читалища от областта, включително читалища в малки населени места.

Всички събития и комуникационни инициативи бяха насочени към широката общественост и протекоха при голям интерес и с много участници - представители на институции, организации, граждански структури, младежи.

➤ **Възможности за прекарване на свободното време с осигуряване на достъп до информация и услуги**

В малките населени места читалищата са средищата на култура, образование и развлечение, от които могат да се възползват младите хора.

От 2010 г. на национално ниво по проект „Глобални библиотеки” се създаде мрежа от т.н. „Глобални библиотеки”, които допринасят за подобряване на достъпа до информация в малките населени места.

В Младежки дом Сливен се ангажират млади хора от малките населени места на **община Сливен** - отдалечени от общинския център, младежи от различни етноси, деца и младежи със СОП, младежи от центровете от семеен тип и младежи с увреждания, защитено жилище и от фондация „Инициатива и съпричастност“. Създадени са мобилни екипи за обслужване на млади хора в малките населени места.

На територията на Община Сливен са регистрирани и развиват своята дейност 55 читалищни организации, като 16 от тях са в града. Читалищата по своята същност са най-старите и най-демократични културни организации, които създават в конкретното населено място възможности за реализирането на инициативи, създаващи възможности за осмисляне на свободното време на младите хора. Основната цел на читалищата в наши дни е да функционират като модерни, многопрофилни, многоцелеви и активни центрове със съществено значение за развитието на местните общности, фактор за обогатяване местния културен живот, социалната и образователна дейност, запазване на традициите, възпитаване в национално самосъзнание, осигуряване на достъп до информация.

Чрез своите библиотеки те дават възможност за ограмотяване, самоусъвършенстване и повишаване нивото на грамотност в малките населени места от общината, в които не винаги има училище. Значителен е броят на младежите, участници в различни форми на любителското творчество. Търсят се възможности за подпомагане развитието на младите хора чрез подкрепа на участието им в местни, национални и международни фестивали, семинари и др. Повече от 1000 деца са включени в различни форми на творчески дейности – музикални и танцови, литературни, театрални, живопис, фотография и др.

Постигнатите резултати показват, че все повече млади хора проявяват интерес към образователните инициативи провеждани в читалищата и броят на учениците, обхванати в извънкласни дейности в читалищата расте ежегодно.

В община Нова Загора читалищата в малките населени места са средища на култура, образование и развлечение, от които се възползват младите хора. В свободното си време се организират и участват в танцови, певчески и културни клубове по интереси. С цел участието им в обществения живот Община Нова Загора работи непрекъснато за реализирането на богат културен календар. В традиция са се превърнали детски песенен фестивал „Ружа Пенева”, провеждан в с. Стоил войвода; Национален преглед на любителските селски театри в с. Кортен; Национален преглед на многогласните хорове и групи за народно пеене в с. Кортен; Великденски събор-надпяване „Минчо Недялков” – с. Еленово.

В подкрепа на художествената самодейност сред младите хора Община Нова Загора активно подпомага читалищната самодейност. На територията на общината функционират тридесет и три читалища, от които две развиват дейност в Нова Загора, а останалите тридесет и едно – в селата. В с. Стоил войвода и с. Кортен функционират по две читалища. Почти във всички читалища съществуват и развиват дейност различни по обхват любителски формации. В по-голямата си част това са фолклорни състави и певчески колективи. С цел тяхното подпомагане и стимулиране ежегодно Общината провежда прегледи на любителското читалищно творчество.

Към НЧ „Искра 1875”, с. Стоил войвода функционира младежка формация „Коледари”. Към читалището функционира и фолклорен танцов състав „Веселие“.

Към НЧ „Светлина-1872”, с. Кортен съществува младежки танцов състав, с множество концертни изяви и театрален колектив с предимно младежки състав.

В няколко населени места са изградени спортни площадки с изкуствена настилка и фитнес зали, които дават възможност на младежите да спортуват и да оползотворяват рационално свободното си време. Община Нова Загора ежегодно организира и провежда футболни турнири за малките населени места. Те осигуряват възможността младите хора да спортуват в рамките на няколко месеца.

В община Нова Загора бяха включени на два етапа по проект „Глобални библиотеки” библиотеките към читалищата в селата: Асеновец, Баня, Любенова махала, Еленово, Богданово, Коньово и Събрано. Всички те разполагат с интернет зала, оборудвана от програмата с по 4 компютърни конфигурации и мултифункционално устройство принтер/ксерокс/скенер и могат да предоставят нова услуга за жителите на населените места. С дейността си, след включването към мрежата на Глобални библиотеки, те повишават услугата за подобряване на достъпа до информация в малките населени места.

Община Котел и община Гвърдица отчитат, че през последните години значително се е подобрила системата за информираност на младите хора от селищата на общината. Във всяко едно от тях има добра интернет връзка, която се ползва както от частни лица, така и от училищата, детските градини, читалищата и кметствата. На работещите млади семейства се предоставя възможност децата им да бъдат приети в детски градини и включени в целодневно обучение в училищата.

8. Развитие на межкултурния и международния диалог

➤ **Отношение към различието (толерантност). Връзки с други общности**

През 2013 г. беше разработена и приета Областна стратегия за интегриране на ромите (2012-2020). Шест са приоритетните области за интервенция: образование; здравеопазване; жилищни условия; заетост и социално включване; върховенство на закона и недискриминация; култура и медии.

На тази основа четирите общини на територията на област Сливен разработиха свои планове за действие за интегриране на ромите и живеещи при

сходни условия граждани за периода с времеви обхват 2014-2017 г. Те са приети от общинските съвети и са приложения към областната стратегия.

Община Сливен организира ежегодно Международен детски фолклорен танцов фестивал „Приятелство без граници”. Фестивалът е едно от най-мащабните културни събития в общината и региона. Няма конкурсен характер, а участниците представят танците на своите народи. Програмата на фестивала включва концерти в града и селища на общината, в социални домове, дефилета, „Творческа работилница” и др.

Младежки дом Сливен участва съвместно в младежки инициативи, акции, концерти и показва съпричастност към различията. Организира срещи на млади хора с различен произход и националност, като възможност да споделят културните си традиции, важни събития от историческия, икономическия и социален живот на страната, която представляват.

Ежегодно през месец ноември в **община Нова Загора** се провежда „Седмица на толерантността“ във всички училища на територията на общината.

Провеждат се обучения на родителите от ромското население за повишаване на правната им култура, с цел преодоляване на негативните стереотипи и изграждане на толерантни взаимоотношения.

Младите хора участват в международни инициативи, изложби, обмени, срещи и други прояви.

От **Община Котел** отчитат, че пътуванията на младите хора от общината в страните от ЕС са свързани най-често с намиране на работа и им дават възможност да се запознаят с живота на хората в европейските страни. Това опознаване кара децата от семействата, които вече трайно са се установили в някоя държава от ЕС, да не искат да се връщат обратно.

В **община Твърдица** през 2018 година продължават традиционните връзки между двете Твърдици – българската и молдовската. Общината и учениците от училищата се включиха в благотворителна акция по събирането на средства за подпомагане на Болградската гимназия.

9. Ролята на младите хора в превенцията на престъпността

Факторите, които обуславят наличието на рисково поведение, са занижен родителски контрол, криминогенна семейна и приятелска среда, ниска образование, нарастващ процент на младежка безработица, ниска степен на уважение към правоохранителните и правораздавателните органи.

Като структура обединяваща усилията на местната власт за изпълнение на младежката политика **Младежки дом Сливен** работи за създаване на доверие в общуването с младите хора и преодоляване на рисково и девиантно поведение – консултира проблемни млади хора и оказва специализирана подкрепа на младежи, учители и родители. Изнесени екипи в училище чрез дискусии и беседи търсят възможности за решаване на конфликти, рисково поведение и др. за младежи от училищата на община Сливен.

През годината МИКЦ и Младежки дом организираха 12 обучения на младежки лидери за младежи от градовете и някои малките населени места от областта. Изпълняват Програма за превенция на противообществените прояви сред подрастващите.

В **община Сливен** Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните реализира ежегодно превантивни програми /описани по-горе/.

В **община Нова Загора** през 2018 г. престъпленията и противообществените прояви, извършени от малолетни и непълнолетни лица, са кражби, грабежи и нарушения на обществения ред в учебните заведения и извън тях. По-голяма част от извършителите на тези прояви са лица, които се водят на отчет в Детска

педагогическа стая при Районно управление на МВР – Нова Загора. Спрямо тях са прилагани възпитателни мерки, образувани са досъдебни производства, като по част от тях са привлечени в качеството им на обвиняеми.

Във връзка с опазване сигурността на подрастващите на публични места, Районно управление – Нова Загора иницира и провежда срещи с представители на училищните ръководства, училищните и родителските настоятелства. През 2018 г. са проведени 12 срещи с директори на учебни заведения, 8 срещи с ОЗД. Съвместно със служители на сектор КАТ-ПП са изнесени 10 беседи в различни учебни заведения преди настъпване на лятната ваканция. Те са във връзка със спазване на „Закона за движение по пътищата” и недопускане на инциденти с деца през летните месеци. Ежемесечно ИДПС участва в пробационните съвети във връзка с наложени мерки на пълнолетни и непълнолетни лица. Изготвен е план по програма „Работа на полицията в училище”.

За цялата учебна година са предвидени часови графици за присъствие на униформени служители от Районно управление – Нова Загора на най-уязвимите места около учебните заведения.

За поредна година в училищата и детските градини на територията на община Нова Загора беше проведено обучение по водоспасителен минимум. Медицинските лица, отговарящи за съответното училище, проведоха практично обучение за оказване на първа помощ при възможни водни инциденти.

Преминали обучение в училищата – 3 384 ученика, от тях 883 младежи 15-20г.

През 2018 г. приоритет в работата на детска педагогическа стая, с активното участие на специализираните обществени и педагогически институции, младежки организации и граждански сдружения, е превантивната работа сред учащите се млади и младежите в община Нова Загора. За целта са изготвени мерки за ограничаване на детската престъпност, съобразени с набелязаните мерки на ОДМВР-Сливен. Продължава дейността по програма „Работа на полицията в училище”; провеждането на редовни срещи с директорите и ръководствата на учебните заведения във връзка с превантивната дейност и възникнали текущи проблеми с учениците; добрата практика на взаимодействие с отдел „Закрила на детето” и МКБППМН, както и с другите институции, имащи отношение по програмата с подрастващите; дейността по превенция и работа с учащите във връзка с осигуряване на тяхната защита от злополуки и инциденти на пътя.

От **Община Котел** отчитат, че са много случаите на противообществени и противоположни прояви сред млади хора от по-ниските възрастови групи, като статистиката показва тенденции на нарастване броя на извършители на престъпления и нарушения от страна на младите хора до 29 години.

Институциите на територията на община Котел – РУ на МВР, Детска педагогическа стая, МКБППМН, Прокуратура, Отдел”Закрила на детето” училищни ръководства, кметове по селата работят постоянно по превенцията от рисковото поведение и престъпността сред младите хора. Обществените възпитатели се занимават индивидуално с малолетни и непълнолетни, нуждаещи се от подкрепа и контрол. Работи се с деца, склонни към противообществени прояви. Необходимо е да се засили ролята на МКБППМН за превенция на престъпността и противообществените прояви. Активно взаимодействие между членовете на мултидисциплинарния екип в общината. Организиране на културни и спортни събития, обхващащи лица от 15 до 29- годишна възраст. Кампании за изграждане култура на пътна безопасност.

Институциите на територията на **община Твърдица** - РУ на МВР, детска педагогическа стая, МКБППМН работят съвместно по превенцията на рисковото поведение и престъпността сред младите хора. През годината регистрираните противообществени прояви в детска педагогическа стая, преминали през

прокуратурата и стигнали до МКБППМН –Твърдица са извършени в по-голямата си част от непълнолетни деца от ромски произход. През отчетния период МКБППМН е образувала 23 възпитателни дела и е наложила възпитателни мерки на 15 деца.

III. ПРИОРИТЕТИ И ЦЕЛИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА ЗА МЛАДЕЖТА И МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕТО ИМ

ОСНОВНИ ПРИОРИТЕТИ

ПРИОРИТЕТ 1. НАСЪРЧАВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ И КАРИЕРНОТО РАЗВИТИЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА

Стратегическа цел:

Създаване на благоприятна, насърчаваща и подкрепяща среда за качествена професионална реализация на младите хора в България.

Оперативни цели:

1. Подобряване качеството на образованието и неформалното обучение, разширяване на достъпа до услуги за професионално ориентиране, насърчаване на ученето през целия живот в съответствие с потребностите на пазара на труда;
2. Насърчаване на икономическата активност на младите хора;
3. Създаване на благоприятна среда за професионална реализация и кариерно развитие на младите български специалисти в държавната и общинска администрация;
4. Улесняване на прехода от образование към заетост.
5. Намаляване на броя на необхванатите и преждевременно напусналите образователната система лица в задължителна училищна възраст; стимулиране посещението на учебни часове и намаляване броя на отсъствията.

Възможни дейности:

- Осигуряване на чиракуване и стажуване;
- Насърчаване на работодателите да осигуряват възможности за повишаване на квалификацията на млади работници и служители;
- Осигуряване на възможности за придобиване на трудов стаж на безработни младежи за улесняване на прехода между образование и заетост;
- Засилване на ефективността на връзките между образователните и обучителните институции и бизнеса за улесняване на прехода от образование към заетост;
- Насърчаване на изследователския интерес на учениците и студентите чрез участие в различни проекти.
- Насърчаване на сътрудничеството и възможностите за срещи между работодатели, професионалните училища, обучителни центрове и академичната общност;
- Осигуряване на достъп до професионално образование и обучение на младежи в неравностойно положение - младежи със специални образователни потребности, младежи в социален риск или отпаднали от образователната система;
- Създаване на възможности за стажове в държавната и общинска администрация на студенти от висшите училища;
- Създаване на благоприятна среда за предприятия, обвързани с осигуряване на работни места за младежи;
- Изпълнение на Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020); Националната стратегия за учене

през целия живот 2014-2020 г.; Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

➤ Разширяване на достъпа на младите хора до услуги за професионално ориентиране, до посреднически услуги за намиране на работа чрез информиране и консултиране относно възможностите за мотивационно и квалификационно обучение, изготвяне на индивидуални планове за действие, както и насочване към подходящи свободни работни места, включително и по програми и мерки за заетост и обучение;

➤ Осигуряване на възможности за придобиване на трудов стаж на безработни младежи, завършили основно, средно или висше образование, с цел улесняване на прехода между образование и заетост чрез средствата от Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси” по Европейския социален фонд;

➤ Консултиране на предприемчиви млади хора с цел развитие на собствен бизнес.;

➤ Предлагане на обучение на работното място и интегрирано обучение;

➤ Осъществяване на форми за ефективна работа с родители, които възпрепятстват децата си да посещават детска градина и училище;

➤ Подкрепа за реализацията на Националния план за изпълнение на европейската гаранция за младежта 2014 – 2020 г.

ПРИОРИТЕТ 2. ПОДОБРЯВАНЕ НА ДОСТЪПА ДО ИНФОРМАЦИЯ И КАЧЕСТВЕНИ УСЛУГИ

Стратегическа цел:

Улесняване на достъпа до качествени услуги за специална подкрепа на пълноценното личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им.

Оперативни цели:

1. Формиране на информационна политика, насочена към младите хора;
2. Осигуряване на достъп до услуги за развитие, основани на младежката работа, индивидуалния подход и оценка на конкретните потребности и особености на младежката възраст;
3. Стимулиране на неформалното учене сред младите хора;
4. Насърчаване и подпомагане развитието на талантливите млади хора в областта на изкуството, науката, културата и спорта.
5. Развитие на таланта, творческите умения и културното изразяване на младите хора

Възможни дейности:

➤ Организиране на национални, регионални, областни и общински информационни кампании, насочени към младите хора;

➤ Запознаване на младите хора с публичните институции и с правата им като част от местната общност и като граждани на Република България и на Европейския съюз;

➤ Насърчаване и подкрепа за развитието на ЕВРОДЕСК като активна европейска информационна мрежа;

➤ Публично подпомагане и предлагане на качествени консултантски и информационни услуги, предоставящи актуална, систематизирана и достъпна информация, удовлетворяваща широк спектър от интереси и потребности на младите хора;

- Публично подпомагане и предлагане на услуги за организиране на свободното време на младите хора; услуги в подкрепа на личностното и общественото развитие, развитие на жизнени умения и др.;
- Публично подпомагане и предлагане на консултантска помощ за семейно планиране и развитие на устойчиви семейни модели сред младите хора, включително и за развитие на умения за добро и отговорно родителство.
- Разширяване на възможностите за неформално учене на младите хора чрез публично подпомагане и предлагане на услуги за разширяване на знанията, опита и уменията им за приобщаване към ценностите на гражданското общество, науката, културата, изкуството, здравословния начин на живот, безопасността на движението по пътищата и за предотвратяване на противообществените прояви;
- Популяризиране формите на неформалното учене;
- Подобряване на достъпа на младите хора до интернет;
- Разширяване на достъпа до програма „Еразъм+” на младите хора, особено на живеещите в малките градове и селските райони;
- Популяризиране и насърчаване на използването на EUROPASS и YOUTHPASS от младите хора като инструменти за самооценка на знания и умения, включително до умения, придобити в неформална среда;
- Подобряване на възможностите за реализация на социалните и творческите умения на младите хора съобразно техните интереси и стимулиране на инициативността, младежкото творчество и изява;
- Подкрепа на младите дебютанти в изкуствата и в различните културни индустрии;
- Насърчаване на приноса на младежката работа за реализацията на творческите способности на младите хора;
- Подпомагане развитието на млади творци и участието им в европейския и световния културен обмен;
- Подкрепа за млади таланти в сферата на хуманитарните, инженерните и точните науки, културата и др.
- Разширяване на мрежата и развитие на капацитета на доставчиците на услуги за развитие на младите хора.

ПРИОРИТЕТ 3: НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗДРАВΟΣЛОВНИЯ НАЧИН НА ЖИВОТ

Стратегическа цел:

Насърчаване на здравословния начин на живот сред младите хора.

Оперативни цели:

1. Превенция на факторите, създаващи риск за здравето на младите хора;
2. Повишаване на сексуалната култура на младите хора;
3. Насърчаване на физическата активност и спорта сред младите хора;

Възможни дейности:

- Насърчаване и подпомагане на сътрудничеството между младежките работници, здравните специалисти, младежките и спортните организации за утвърждаване на здравословен начин живот сред младите хора;
- Осигуряване на ефективно прилагане сред младите хора на насоките на ЕС за физическата дейност, особено сред младежите с увреждания;
- Разработване и разпространение на здравна информация, съобразена с нуждите на младите хора чрез мобилизиране на младежките информационни мрежи;

➤ Създаване и прилагане на нови форми на здравно образование за здравословен начин на живот, безопасно поведение и избягване на рискови за здравето практики в училищата, както и насърчаване на здравната просвета в читалищата, младежките средища, спортните и младежките организации, включително и чрез развитие на подхода „Връстници обучават връстници”;

➤ Подобряване на достъпа на младите хора до подходящи за тях качествени услуги и информация по въпросите на сексуалното и репродуктивното здраве, превенция на нежелана бременност и на сексуално предавани инфекции;

➤ Провеждане на дискусии с младите хора и учащата младеж по проблемите на превенция на употребата на психоактивни вещества; провеждане на превантивно-информационни кампании по повод международните дни на трезвеността и борбата с тютюнопушенето и др.;

➤ Стимулиране на детския и младежкия спорт и туризъм.

➤ Създаване на възможности за обучение на младите хора по въпросите на здравето, спорта и физическата активност.

➤ Развиване на благоприятна среда за физическа активност на младите хора.

ПРИОРИТЕТ 4: ПРЕВЕНЦИЯ НА СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ НА МЛАДИ ХОРА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ

Стратегическа цел:

Превенция на социалното изключване на младежи в неравностойно положение – младежи в специализирани институции; младежи с увреждания; младежи, напускащи специализирани институции; младежи, страдащи от различни зависимости; бивши затворници и други групи младежи в риск.

Оперативни цели:

1. Осигуряване на условия за социална адаптация и насърчаване на социалното включване на младежите в риск, повишаване на качеството на социалните услуги за младите хора в неравностойно положение

2. Синхронизиране на младежката политика за лица в неравностойно положение с политиките за закрила на детето

3. Ограничаване на предаването на социалното изключване между поколенията.

Възможни дейности:

➤ Развитие на социални услуги (включително от типа подкрепа, придружаване, менторство), подходящи за деца и млади хора в риск, в т.ч. и за интегрирането им с мерките за закрила на детето;

➤ Насърчаване на сътрудничеството между социалните работници, младежките работници и младежките лидери за приобщаване на младите хора в социален риск;

➤ Подпомагане на социалната адаптация и повишаване на пригодността за заетост на младежите в неравностойно положение;

➤ Подобряване качеството на социалните услуги за млади хора в специализираните институции и извеждането им в обществеността и осигуряване на подкрепа за тяхното пълноценно интегриране във всички области на обществения живот;

➤ Насърчаване съпричастността на младите хора към политиките за социално включване;

ПРИОРИТЕТ 5: РАЗВИТИЕ НА МЛАДЕЖКО ДОБРОВОЛЧЕСТВО

Стратегическа цел

Развитие на доброволчеството сред младите хора като движеща сила за личностно развитие, мобилност, учене, конкурентоспособност, социално сближаване, солидарност между поколенията и формиране на гражданско самосъзнание.

Оперативни цели:

1. Създаване на повече доброволчески възможности за младите хора.
2. Гарантиране правата на младите доброволци.
3. Популяризиране на доброволчеството.

Възможни дейности:

- Присъединяване и осигуряване на прилагането на Европейската конвенция за насърчаване на транснационална дългосрочна доброволческа служба за младежи на Съвета на Европа;
- Насърчаване и подпомагане на участието на българските младежи в международното младежко доброволчество;
- Правно регулиране на статута на младите доброволци. Закрила от възлагане на дейности, които оказват или могат да окажат вредно или опасно влияние върху тяхната психика и здраве.
- Осигуряване на подходящо обучение и квалификация за младите доброволци, свързани с извършването от младежите доброволчески дейности;
- Удостоверяване и признаване на обучението, опита и уменията, получени от младите хора по време на доброволческата дейност;
- Въвеждане и поддържане на добри практики за управление на млади доброволци за набиране, обучение, стимулиране, наблюдение и оценка, както и за признание на постиженията им;
- Насърчаване на младежкото доброволчество от държавата и общините.

ПРИОРИТЕТ 6: ПОВИШАВАНЕ НА ГРАЖДАНСКАТА АКТИВНОСТ

Стратегическа цел:

Осигуряване на възможности за пълноценно участие на младите хора в гражданския живот и за приобщаването им към основните демократични ценности и стандарти.

Оперативни цели:

1. Насърчаване на самоорганизирането на младите хора;
2. Насърчаване на гражданското образование и обучение;
3. Осигуряване на ефективно представителство на интересите на младите хора във формирането, изпълнението и оценката на секторните политики на национално, регионално, областно и общинско ниво;

Възможни дейности:

- Насърчаване и подпомагане на развитието на младежките организации и младежкото представителство от държавата, общините, бизнеса и обществото;
- Стимулиране на гражданската активност на младите хора;
- Популяризиране и мултиплициране на добри практики на младежка гражданска активност;
- Създаване на условия за подкрепа и реализиране на младежки кампании и младежки инициативи;

- Популяризиране и обучение по защита на правата на човека, особено по въпросите на правата на детето, дискриминацията, равнопоставеността между половете, трудовите права на младите хора;
- Обучение на младежки лидери;
- Мобилизиране на участието на младите хора в управлението на местно, областно и национално ниво и в гражданския контрол върху дейността на общинските и държавните органи, включително и чрез кампании за връщане на доверието на младите хора в администрацията;
- Насърчаване на създаването и развитието на младежко представителство;
- Стимулиране на участието на младите хора и техните организации в опазването, подобряването и управлението на природното богатство;
- Организиране на кампании и инициативи по актуални теми и в изпълнение на политиките на Европейския съюз, Съвета на Европа и ООН по отношение на младите хора;
- Признаване на приноса на инициативите на неорганизираните млади хора.

ПРИОРИТЕТ 7: РАЗВИТИЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА В МАЛКИТЕ НАСЕЛЕНИ МЕСТА И СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Стратегическа цел

Създаване на привлекателна среда за развитие на младите хора в малките населени места и селските райони.

Оперативни цели:

1. Осигуряване на ефективен достъп до образование, обучение, информация на младите хора в малките населени места и селските райони;
2. Мобилизиране на участието на младите хора в управлението на местното развитие.
3. Повишаване на икономическата активност и създаване на възможности за професионална реализация на младите хора в малките населени места и селските райони.

Възможни дейности:

- Насърчаване и подпомагане на читалищата като средища за информация, неформално обучение, културно изразяване и гражданско участие в малките населени места и селските райони;
- Въвеждане на мобилни форми на младежка и социална работа за младите хора от малките населени места, отдалечените и труднодостъпни райони;
- Насърчаване на инициативи на младежите и техните организации в малките населени места и селските райони;
- Насърчаване на участието на младите хора и младежките организации в местните инициативни групи, дейностите на читалищата и местни инициативи;
- Насърчаване на микропредприятия и малки предприятия от млади хора за повишаване на заетостта в малките населени места и селските райони.

ПРИОРИТЕТ 8: РАЗВИТИЕ НА МЕЖДУКУЛТУРНИЯ И МЕЖДУНАРОДНИЯ ДИАЛОГ

Стратегическа цел:

Създаване на благоприятна и насърчаваща среда за българските младежи да участват пълноценно в межкултурното и международното младежко общуване.

Оперативни цели:

1. Насърчаване на междуетническото и межкултурното опознаване, толерантност и диалог;
2. Стимулиране и подпомагане на участието на българските младежи в международни и европейски младежки движения.

Възможни дейности:

- Насърчаване и подпомагане на мобилността на младите хора в Европа;
- Насърчаване и подпомагане на опознаването на отделните етнически общности и техните култури за стимулиране на толерантност, разбирателство и взаимодействие между общностите;
- Насърчаване и подпомагане на приобщаването на младите хора към европейското гражданство и изучаването на европейски езици и култури;
- Изграждане на умения за работа в мултикултурна и мултинационална среда.

ПРИОРИТЕТ 9: ПОВИШАВАНЕ НА РОЛЯТА НА МЛАДИТЕ ХОРА В ПРЕВЕНЦИЯТА НА ПРЕСТЪПНОСТТА

Стратегическа цел: Стимулиране на активното участие на младите хора в превенцията на престъпността, особено в превенция на правонарушенията, извършени от млади хора.

Оперативни цели:

1. Ангажиране на местната власт, младежките организации и медиите в превенцията на правонарушенията, извършвани от младежи;
2. Изграждане на доверие между младите хора и правоохранителните органи;
3. Развитие на култура на пътна безопасност сред младите хора.

Възможни дейности:

- Дейности за превенция на правонарушенията, извършвани от млади хора, вкл. информационни, образователни и др. кампании;
- Разширяване и подобряване на услугите за социална реинтеграция на млади правонарушители;
- Подбор и подготовка на специалисти във всички видове институции и организации за развитие на нагласите, знанията и умения за оказване на помощ и подкрепа на младежи с поведенчески проблеми и млади правонарушители;
- Насърчаване и активно участие на младите хора, младежките лидери и младежките работници и младежките организации в превантивни програми и кампании;
- Подобряване на достъпа до правосъдие и до качествена правна помощ за младежите правонарушители;
- Въвеждане на екипен подход и междуинституционално взаимодействие на основата на ясни помагачи цели, общ професионален език и взаимно опознаване на компетенциите, формите и средствата при работа с младежи правонарушители;
- Организиране на програми за пътна безопасност в училищата. Участие в организирането на състезания, викторини, конкурси, тематични изложби и забавни игри, свързани с прилагането на правилата за безопасност на движението по пътищата и разпространение на информационни материали.

IV. ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ, КОИТО ДОПРИНАСЯТ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА ОБЩИНСКИТЕ И ОБЛАСТЕН ПЛАНОВЕ И НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА МЛАДЕЖТА

Планирани дейности по общини, извадка от Общинските планове за младежта за 2019 г., приети с решения на общинските съвети:

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

V. ОРГАНИЗАЦИЯ И КООРДИНАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

За постигане на ефективно наблюдение и контрол, реализирането на плана ще бъде подчинено на следните принципи:

- Прозрачност и отвореност към сътрудничество;
- Ресурсна осигуреност – финансова, техническа и професионална;
- Перспективност – дейностите са съобразени с потенциала за развитие на всички ангажирани в реализацията на плана отговорни институции, както и с политиката на област Сливен за работа с млади хора и приоритетите на Европейската общност;
- Недопускане на дискриминация, въз основа на религиозни и политически убеждения, етническа принадлежност и други принципи.

Държавната политика за младежта се провежда от Министерски съвет чрез министъра на младежта и спорта. В приетия през 2012 г. от Народното събрание Закон за младежта се регламентират задълженията на държавните органи на национално и регионално ниво, на местните органи на самоуправление и на младежките организации в процесите на планиране и реализация на младежката политика.

Областните управители, в съответствие със Закона за младежта и Националната стратегия за младежта 2012-2020 г. осигуряват и координират провеждането на държавната политика на територията на областта чрез изготвяне на областен годишен план за младежта.

Кметовете на общини са пряко отговорни за планирането и провеждането на младежката политика в общините. Те, заедно с общинските съвети, осигуряват отчетност, публичност и прозрачност на общинските политики за развитие на младежта, като предоставят на областните управители общинския годишен план за младежта за текущата година и отчет за изпълнение на дейности за предходната година.

Младежките организации осигуряват младежко участие и представителство при формулирането и изпълнението на политиките за младежта. Младежките организации работят в тясно сътрудничество с централните, регионалните и местни органи. Младежките съвети координират интересите на младите хора в различни области – образование, култура, спорт, екология, здравеопазване, труд и социална политика и др. чрез:

- Участие във формирането, осъществяването и оценката на младежката политика;
- Застъпнически кампании;
- Международно младежко общуване;
- Сътрудничество с общинските и държавни органи на администрацията.

VI. ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЛАСТНИЯ ПЛАН ЗА МЛАДЕЖТА

Наблюдението и контролът ще се осъществяват чрез:

- Организиране и управление на цялостното изпълнение на плана;
- Регулярна комуникация между всички участващи по плана;
- Оценка на управлението на плана;
- Регулярни срещи и контакти между партньорите за осигуряване на оптимална координация и ефективност на дейностите;
- Трансфер на опит.

VII. РЕД И НАЧИН ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ НА ПЛАНА

За да се осигури ефективност на дейностите за отразяване на степента на активност на заинтересованите страни, в интернет страниците на областна администрация Сливен и общините редовно ще се публикуват информационни материали и снимки, отразяващи изпълнението на плановете за младежта.

За постигане на максимална публичност по плана се предвижда:

- Публикуване на плана на интернет сайта на Областна администрация;
- Осигуряване на информация на всички заинтересувани страни – периодично медийно отразяване;
- Пресконференции по време на изпълнение и за представяне на постигнатото в рамките на плана и резултатите от него;
- Регулярно представяне на актуална информация за развитието на дейностите в плана.